

EXPUNERE DE MOTIVE

la măsurile Autorității Naționale pentru Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune și de radiodifuziune

Cuprins

Capitolul I Introducere	4
1.1. Cadrul legislativ. Scopul demersului de identificare și analiză a pieței/piețelor relevante. Perioada de timp acoperită de analiza de piață.....	4
1.2. Evoluția cadrului de reglementare cu privire la piața relevantă de gros a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali	7
1.2.2. Piața relevantă de gros a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali, în conformitate cu Recomandarea CE	8
1.2.3. Abordarea ANC cu privire la piața de gros a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali	9
1.3. Structura pieței și aspecte cu privire la cadrul de reglementare actual din România	12
1.3.1. Servicii de programe audiovizuale recepționate în mod gratuit (free-to-air) de către utilizatorii finali	12
1.3.2. Servicii de transmisie a programelor audiovizuale contra cost (pe bază de abonament).....	16
1.3.3. Cadrul legal.....	19
Capitolul II Piețele relevante aferente serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale	23
2.1. Identificarea pieței relevante a produsului	23
2.1.1. Analiză de substituibilitate între serviciile de transmisie în format analogic a programelor audiovizuale <i>private</i> și serviciile de transmisie în format analogic a programelor audiovizuale <i>publice</i>	24
2.1.2. Analiză de substituibilitate între serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale și serviciile de transmisie prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit (inclusiv de tip DTH)	25
2.1.3. Analiză de substituibilitate între serviciile de transmisie a serviciilor publice de radiodifuziune în banda de frecvențe AM, respectiv FM, și serviciile de transmisie prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a programelor de televiziune.....	31
2.1.4. Analiză de substituibilitate între serviciile de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale la nivel național și serviciile de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale la nivel local	34
2.2. Identificarea pieței geografice relevante	35
2.3. Concluzii cu privire la piețele relevante identificate	36
Capitolul III Definierea piețelor relevante susceptibile de reglementare <i>ex ante</i>	37
3.1. Bariere ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață	37
3.2. Absența caracteristicilor pieței analizate care să indice evoluția acesteia către concurență efectivă.....	37
3.3. Insuficiența legislației concurenței.....	38
3.4. Concluzii cu privire la piețele relevante susceptibile de a fi reglementate <i>ex ante</i> identificate.....	38
Capitolul IV Analiza situației concurențiale pe piețele relevante ale serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale și determinarea eventualilor furnizori cu putere semnificativă pe aceste piețe	39
4.1. Cota de piață și stabilitatea acesteia.....	39
4.2. Barierele la intrarea pe piață și evaluarea concurenței potențiale (absența concurenților potențiali)	40
4.3. Puterea de contracarare a cumpărătorilor	40
4.4. Concluzii cu privire la identificarea potențialilor furnizori cu putere semnificativă pe piețele serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune și radiodifuziune	40
Capitolul V Impunerea obligațiilor specifice în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante identificate	42
5.1. Cadrul legal	42
5.2. Probleme concurențiale identificate la nivelul piețelor serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale	43
5.2.1. Practicarea unui comportament anticoncurențial.....	43
5.2.2. Utilizarea puterii semnificative deținute pe o anumită piață pe o piață adiacentă sau aflată în strânsă legătură cu cea dintâi („horizontal leveraging”).....	44

5.2.3. Utilizarea puterii semnificative deținute pe o anumită piață pe o piață din aval sau din amonte („vertical leveraging”) aflată în strânsă legătură cu cea dintâi.....	45
5.3. Obligații specifice propuse a fi impuse în sarcina SNR.....	45
5.3.1. Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate	45
5.3.2. Obligația de transparență	46
5.3.3. Obligația de nediscriminare.....	46
5.3.4. Obligația de evidență contabilă separată.....	46
5.3.5. Obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor	47
5.4. Concluzii cu privire la obligațiile impuse operatorului cu putere semnificativă	49

Capitolul I Introducere

1.1. Cadrul legislativ. Scopul demersului de identificare și analiză a pieței/piețelor relevante. Perioada de timp acoperită de analiza de piață.

Ca urmare a aderării României la Uniunea Europeană la data de 1 ianuarie 2007, Autoritatea Națională pentru Comunicații (ANC) are obligația, în conformitate cu prevederile art. 15 și 16 din Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (*Directiva-cadru*), transpuse în dreptul intern prin dispozițiile Capitolului V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002 privind cadrul general de reglementare a comunicațiilor, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 591/2002, cu modificările și completările ulterioare, de a proceda la definirea și analizarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice din România susceptibile de a fi reglementate *ex ante*.

În acest demers, în conformitate cu dispozițiile art. 32. alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, ANC trebuie să țină seama de recomandarea Comisiei Europene privind piețele de produse și servicii din sectorul comunicațiilor electronice ale căror caracteristici pot justifica impunerea unor obligații specifice în sarcina furnizorilor de rețele sau de servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe piață („piețe susceptibile de reglementare *ex ante*”), adoptată în temeiul art. 15 alin. (1) din Directiva-cadru, precum și de instrucțiunile Comisiei Europene pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață în conformitate cu cadrul de reglementare comunitar pentru rețele și servicii de comunicații electronice, adoptate în temeiul art. 15 alin. (2) din Directiva-cadru. În conformitate cu dispozițiile art. 32 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, ANC poate identifica și alte piețe relevante decât cele incluse în recomandarea prevăzută la art. 15 alin. (1) din Directiva-cadru.

Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE privind piețele relevante de produse și servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex ante* în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, adoptată în anul 2003 în conformitate cu articolul menționat din Directiva-cadru, a fost înlocuită de Recomandarea Comisiei Europene 2007/879/CE privind piețele relevante de produse și servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex ante*, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (*Recomandarea CE*), publicată în Jurnalul Oficial al Comunității Europene la data de 28 decembrie 2007. Instrucțiunile Comisiei Europene 2002/C 165/03 pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață în conformitate cu cadrul de reglementare comunitar pentru rețele și servicii de comunicații electronice (*Instrucțiunile CE*) au fost adoptate în anul 2002 și publicate în Jurnalul Oficial al Comunității Europene la data de 11 iulie 2002.

Până la data de 1 ianuarie 2007, Autoritatea a identificat și a analizat, pe baza Regulamentului privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice, aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 136/2002, cu completările ulterioare, precum și a Regulamentului pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață, aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 137/2002, 14 dintre cele 18 piețe relevante menționate în Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE și anume piețele nr. 1-6, nr. 8-14 și, respectiv, nr. 16. Aceste demersuri s-au concretizat în identificarea și analizarea, la nivelul sectorului comunicațiilor electronice

din România, a 9 piețe relevante specifice¹ la nivel de gros² și a 10 piețe relevante specifice la nivel cu amănuntul³.

Analizele de piață realizate de ANC au reflectat situația concurențială existentă pe piața de comunicații electronice din România în perioada scursă de la liberalizare și au ținut cont de Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE și Instrucțiunile CE. Măsurile de reglementare aplicate furnizorilor cu putere semnificativă identificați pe aceste piețe au fost impuse în conformitate cu legislația națională armonizată cu prevederile cadrului de reglementare comunitar pentru sectorul comunicațiilor electronice, urmărind atingerea obiectivelor fundamentale stabilite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002: promovarea concurenței, încurajarea investițiilor eficiente în infrastructură și protecția drepturilor și a intereselor utilizatorilor.

Începând cu anul 2007, Autoritatea a reluat analizele de piață în sectorul comunicațiilor electronice, demers care cuprinde revizuirea definițiilor piețelor relevante existente sau definirea unor noi piețe relevante, analizarea situației concurențiale pe aceste piețe în sensul determinării eventualelor furnizori cu putere semnificativă și revizuirea măsurilor de reglementare (ceea ce implică, după caz, menținerea, retragerea sau modificarea obligațiilor impuse sau impunerea de noi obligații). Suplimentar față de parcurgerea la nivel național a procedurii de consultare publică stabilite prin dispozițiile art. 50 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, adoptarea deciziilor ANC pe baza analizelor de piață se realizează cu respectarea procedurii de consultare europeană prevăzute la art. 34¹ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, care transpune dispozițiile art. 7 din Directiva-cadru. Astfel, după încheierea perioadei de consultare publică națională, ANC notifică Comisiei Europene și autorităților naționale de reglementare din celelalte state membre ale Uniunii Europene măsura propusă în cazul fiecărei analize de piață efectuate, care va cuprinde definiția/definițiile piețelor relevante identificate, concluziile analizei de piață, în sensul existenței sau inexistenței unor furnizori cu putere semnificativă, precum și măsurile pe care intenționează să le adopte pe piața/piețele în cauză. Comisia Europeană și celelalte autorități de reglementare pot transmite ANC comentarii și observații în termen de o lună de la data notificării. Comisia Europeană analizează măsura propusă și transmite ANC opinia sa, care se publică și pe pagina de internet a Comisiei. ANC are obligația ca, la adoptarea măsurii propuse, să țină seama de observațiile și comentariile primite. Mai mult, dacă măsura notificată are ca obiect identificarea unei piețe relevante diferite de cele prevăzute în Recomandarea CE sau determinarea situației concurențiale pe o piață relevantă și această măsură ar afecta comerțul între statele membre, iar Comisia Europeană consideră că măsura propusă ar crea o barieră pentru piața unică sau că există rezerve serioase în privința compatibilității acesteia cu dreptul comunitar, în special cu obiectivele autorității de reglementare, atunci ANC nu va putea adopta măsura notificată pentru o perioadă de două luni. În această perioadă, Comisia Europeană poate adopta o decizie prin care să solicite ANC retragerea măsurii propuse.

---

¹ În înțelesul Regulamentului privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice, o piață relevantă specifică reprezintă o piață relevantă din sectorul comunicațiilor electronice, ale cărei caracteristici pot justifica impunerea unor obligații specifice în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piață.

² (1) Piața accesului la rețelele publice de telefonie fixă în vederea originării, terminării și tranzitului apelurilor; (2-5) piețele accesului la rețelele publice de telefonie mobilă în vederea terminării apelurilor; (6) piața furnizării accesului necondiționat, total sau partajat, la bucla locală constituită dintr-o pereche de fire metalice torsadate, în scopul furnizării de servicii de comunicații electronice în bandă largă și de servicii de telefonie destinate publicului la puncte fixe; (7) piața furnizării accesului de tip „bitstream” la bucla locală constituită dintr-o pereche de fire metalice torsadate, fibră optică sau, cablu coaxial și la bucla locală radio, în scopul furnizării de servicii de comunicații electronice în bandă largă; (8) piața furnizării serviciilor de linii închiriate-segmente terminale; (9) piața furnizării serviciilor de linii închiriate-segmente de trunchi.

³ (1) Piața furnizării accesului la un punct fix la o rețea publică de telefonie pentru persoane fizice, respectiv (2) pentru persoane juridice; (3) piața apelurilor locale la puncte fixe pentru persoane fizice, respectiv (4) pentru persoane juridice; (5) piața apelurilor naționale la puncte fixe pentru persoane fizice, respectiv (6) pentru persoane juridice; (7) piața apelurilor internaționale la puncte fixe pentru persoane fizice, respective (8) pentru persoane juridice; (9) piața apelurilor la puncte fixe către rețele publice de telefonie mobilă pentru persoane fizice, respectiv (10) pentru persoane juridice.

În conformitate cu noua procedură, ANC a realizat analizele de piață corespunzătoare piețelor relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețele publice de telefonie operate de 38 de furnizori (corespunzătoare pieței nr. 3 din Recomandarea CE). Măsurile au fost notificate Comisiei Europene, care și-a exprimat acordul cu privire la acestea printr-o scrisoare de răspuns (*EC's comments pursuant to Article 7(3) of Directive 2002/21/EC – SG-Grefe(2008) D/203930 - RO/2008/0774*). Pe baza observațiilor transmise de persoanele interesate, de Consiliul Concurenței și de Comisia Europeană, ANC a finalizat și a adoptat aceste măsuri în luna august 2008.

Scopul realizării prezentei analize de piață este evaluarea necesității definirii și, după caz, definirea unor piețe relevante susceptibile de a fi reglementate *ex ante* în ceea ce privește serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune și radiodifuziune, precum și analizarea situației concurențiale pe piețele astfel definite, în sensul determinării eventualilor furnizori cu putere semnificativă, și stabilirea măsurilor de reglementare necesare pe piețele analizate. Pornind de la condițiile specifice de natură legală și economică existente în România, care nu permit evoluția către o concurență efectivă, ANC consideră ca fiind justificată devierea de la forma actuală a Recomandării CE, care nu mai cuprinde piața serviciilor de transmisie a serviciilor de programe audiovizuale în vederea recepționării acestora de către utilizatorii finali⁴. Astfel, pentru definirea unor piețe relevante susceptibile de reglementare *ex ante*, diferite de cele incluse în Recomandarea CE, potrivit prevederilor art. 2 și, respectiv, recitalului 17 din Recomandarea CE, ANC trebuie să verifice îndeplinirea „testului celor trei criterii”⁵.

Serviciile de transmisie a programelor audiovizuale sunt, în conformitate cu dispozițiile art. 2 alin. (1) lit. b) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 privind accesul la rețelele publice de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 527/2002, cu modificările și completările ulterioare, servicii de comunicații electronice, iar sistemele de transmisie care asigură mijloacele necesare furnizării de servicii de programe audiovizuale utilizatorilor finali sunt rețele de comunicații electronice, potrivit art. 2 alin. (1) lit. a) din același act normativ. Prin urmare, serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale vor fi analizate potrivit prevederilor legale specifice sectorului comunicațiilor electronice. În același timp, conținutul serviciilor de programe audiovizuale, precum și serviciile prin care se exercită controlul editorial asupra conținutului nu constituie servicii de comunicații electronice, astfel încât difuzarea conținutului serviciilor de programe audiovizuale nu intră sub incidența cadrului de reglementare din domeniul comunicațiilor electronice.

Perioada de timp avută în vedere de ANC până la efectuarea următoarei revizuirii a definiției pieței relevante și a analizei situației concurențiale pe piață (orizontul de timp al analizei) în ceea ce privește serviciile de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali este de cel mult 3 ani de la data adoptării și intrării în vigoare a măsurilor supuse consultării publice.

ANC va monitoriza periodic evoluția piețelor relevante, activitatea furnizorilor cu putere semnificativă de piață, precum și respectarea obligațiilor impuse acestora. Dacă în urma monitorizării se va constata că situația s-a schimbat în mod semnificativ, Autoritatea va putea realiza o nouă analiză de piață și, pe baza concluziilor acesteia, va putea modifica definițiile formulate sau identifica noi piețe relevante, va putea desemna, dacă este cazul, noi furnizori cu putere semnificativă și/sau va putea decide menținerea, retragerea sau modificarea obligațiilor impuse sau impunerea de noi obligații. În general, revizuirea piețelor relevante după o perioadă relativ scurtă de timp nu este justificată în termeni de eficiență a alocării resurselor și de predictibilitate a mediului de afaceri.

⁴ Piața nr. 18 din Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE.

⁵ În vederea identificării unor piețe relevante diferite de cele incluse în Recomandarea CE, autoritățile de reglementare trebuie să analizeze dacă sunt îndeplinite, în mod cumulativ, următoarele criterii: existența unor bariere ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață (de natură structurală sau legală); lipsa caracteristicilor pieței analizate care să determine evoluția acesteia către concurență efectivă (acest criteriu se analizează chiar și în condițiile existenței unor bariere ridicate la intrarea pe piață); insuficiența legislației din domeniul concurenței pentru rezolvarea problemelor concurențiale identificate.

1.2. Evoluția cadrului de reglementare cu privire la piața relevantă de gros a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali

1.2.1. Piața relevantă de gros a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali, în conformitate cu Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE

În Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE, piața de gros a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali⁶ era definită în sens larg, incluzând toate serviciile de transmisie a programelor audiovizuale, indiferent de platforma (suportul)/rețeaua de comunicații electronice utilizată pentru asigurarea distribuției conținutului programelor audiovizuale – sisteme radioelectrice terestre, rețele de cablu, sisteme de comunicații prin satelit sau tehnologie xDSL. În consecință, serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a programelor de televiziune și radiodifuziune, analizate de către ANC în prezentul document, erau incluse în definiția pieței relevante identificate de către Comisia Europeană.

În ceea ce privește analizele de piață privind serviciile de transmisie a programelor audiovizuale, realizate de către autoritățile de reglementare din alte state membre, pornind de la condițiile specifice naționale, se poate constata că, în cadrul primei runde de analize realizate conform Recomandării Comisiei Europene 2003/311/CE, a rezultat o gamă variată de concluzii în ceea ce privește definițiile piețelor relevante, și anume:

1. Segmentarea pieței serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali s-a realizat la un nivel de detaliu mai mare decât cel stabilit de Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE:

Segmentarea pieței serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale s-a realizat în mod foarte diferit la nivelul statelor membre, identificându-se, în cele mai multe cazuri, piețe relevante ale produsului mai limitate decât definiția generică a pieței relevante din Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE, fiind luate în considerare criterii cum ar fi platforma utilizată (sisteme radioelectrice terestre, rețele de cablu, sisteme de comunicații prin satelit), modul în care este realizată transmisia serviciilor de programe (în format analogic sau digital), tipul semnalului/serviciului de programe audiovizuale transmis (radiodifuziune sau televiziune) sau aria de acoperire a rețelilor (la nivel local sau național). Astfel, au existat numeroase situații în care au fost identificate piețe relevante ale produsului distincte, în funcție de platformele de transmisie utilizate. Se poate concluziona astfel că, situațiile de piață concrete, specifice la nivel național, care conduc la definirea piețelor relevante susceptibile pentru reglementarea *ex ante*, variază considerabil între statele membre, determinând piețe relevante diferite;

2. „Testul celor trei criterii” nu a fost îndeplinit în cazul segmentelor de piață identificate de către anumite autorități de reglementare:

În situațiile în care autoritățile de reglementare au delimitat piețe relevante la un nivel de detaliu mai mare, ex. în funcție de tipul de platformă utilizat pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale, s-a ajuns la concluzia că al doilea criteriu - caracteristicile piețelor analizate nu determină evoluția acestora către concurență efectivă în orizontul de timp al analizei – nu a fost îndeplinit, datorită condițiilor naționale specifice. Astfel, au existat autorități de reglementare care nu au identificat piețele serviciilor de transmisie prin intermediul rețelilor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit ca fiind piețe susceptibile pentru reglementarea *ex ante*. Motivul principal a fost existența puterii de contracarare a radiodifuzorilor (a majorității sau a unei părți importante dintre aceștia), care pot impune constrângeri asupra comportamentului/activității furnizorilor de servicii de transmisie. Puterea de contracarare a radiodifuzorilor se datorează în mare parte concurenței care există între platformele utilizate la nivelul pieței cu amănuntul. De asemenea, un alt

⁶ „Broadcasting transmission services, to deliver broadcast content to end users”.

motiv a fost nedeplinirea celui de-al treilea criteriu – insuficiența legislației din domeniul concurenței de a rezolva problemele concurențiale existente pe piețele identificate. În plus, existența obligațiilor de „*must carry*”, prin care este asigurat accesul la servicii de transmisie al radiodifuzorilor publici și a unei părți a radiodifuzorilor privați, care de cele mai multe ori dețin audiențe ridicate, a reprezentat un motiv în plus pentru a nu impune reglementări pe aceste piețe;

3. Serviciile de transmisie a programelor audiovizuale prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit au format o piață având caracter transnațional:

O parte importantă a autorităților de reglementare au exclus din piața analizată serviciile de transmisie prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit, deoarece acestea sunt furnizate de către operatori ai sistemelor de comunicații prin satelit a căror activitate nu intră sub jurisdicția națională.

În cazul în care s-a concluzionat că există piețe relevante susceptibile pentru reglementarea *ex ante* pentru serviciile de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali, autoritățile de reglementare au analizat situația concurențială pe aceste piețe. În urma acestei analize, în marea majoritate a cazurilor, a rezultat că piața serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale prin intermediul rețelelor de cablu este competitivă, cu excepția Olandei și Germaniei, unde autoritățile de reglementare au identificat operatori cu putere semnificativă pe această piață. În aceste cazuri, prin contrast, piețele relevante ale serviciilor de transmisie prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor de televiziune și radiodifuziune la nivel local au fost considerate ca fiind competitive, ținând cont că majoritatea radiodifuzorilor își auto-furnizau serviciile de transmisie. Pe de altă parte, datorită barierelor ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață, serviciile de transmisie prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a programelor de televiziune la nivel național au determinat formarea unei piețe relevante susceptibile de reglementare *ex ante*, pe care au fost impuse obligații corespunzătoare.

1.2.2. Piața relevantă de gros a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali, în conformitate cu Recomandarea CE

Pe baza concluziilor cu privire la piața relevantă a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali și, în mod particular, pe baza concluziilor cu privire la tendințele viitoare așteptate pe piață și a influenței acestora asupra rezultatului aplicării „testului celor trei criterii”, obținut de către statele membre în urma realizării primului set de analize de piață în conformitate cu Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE, Comisia Europeană a decis eliminarea pieței de gros a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali din noua versiune a recomandării. Astfel, Comisia a arătat că progresul tehnologic, care este principala caracteristică a acestei piețe (și anume trecerea de la transmisia în format analogic la transmisia în format digital⁷), a reprezentat factorul principal care a stat la baza deciziei sale. Cu toate că progresul tehnologic nu înseamnă eliminarea barierelor ridicate existente la intrarea pe piață (astfel încât primul criteriu poate fi îndeplinit), acesta creează premisele dezvoltării unui mediu concurențial în viitor, astfel încât cel de-al doilea criteriu este posibil să nu mai fie îndeplinit.

Una dintre consecințele procesului de tranziție de la transmisia în format analogic la transmisia în format digital a serviciilor de programe audiovizuale va fi diminuarea constrângerilor în ceea ce privește capacitatea disponibilă la nivelul unei platforme de transmisie. De asemenea, introducerea transmisiei digitale va crea premisele dezvoltării unei concurențe mai puternice între diferitele platforme utilizate pentru furnizarea de asemenea servicii. Astfel, digitalizarea va reprezenta un stimulent pentru competiția între platforme și pentru atragerea utilizatorilor finali care, în contextul a două piețe interdependente (legate), vor beneficia în plus de servicii de conținut atractiv. În cele mai multe dintre statele membre ale Uniunii Europene, există în prezent trei sau patru platforme

⁷ http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomms/doc/library/proposals/sec2007_1483_final.pdf, Expunerea de motive la Recomandarea CE, pag. 47-49.

digitale care concurează pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale (sisteme radioelectrice terestre, sisteme de comunicații prin satelit, rețele de cablu), spre deosebire de două sau trei platforme analogice care existau în trecut. În plus, odată cu dezvoltarea serviciilor IPTV transmise prin intermediul rețelelor care utilizează tehnologie xDSL, o nouă platformă va concura rețelele utilizate în mod tradițional pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale. Astfel, Comisia Europeană a considerat că mărirea numărului de rețele care vor putea fi utilizate pentru transmisia de servicii de programe audiovizuale va reduce gradul de dependență existent între radiodifuzorii de servicii de programe audiovizuale și o anumită rețea de transmisie, ceea ce va determina creșterea puterii de contracarare a radiodifuzorilor în raport cu furnizorii de rețele de comunicații electronice⁸.

De asemenea, excluderea pieței serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale din Recomandarea CE s-a întemeiat și pe raționamentul că potențialele probleme concurențiale pe piață pot fi înlăturate prin aplicarea prevederilor existente în legislația concurenței (cel de-al treilea criteriu) sau prin măsuri de reglementare aflate în vigoare în unele state membre⁹. Astfel, Comisia a subliniat că, potrivit prevederilor art. 31 din Directiva 2002/22/EC a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directiva privind serviciul universal), se pot impune obligații de „*must carry*” în situația în care un număr semnificativ de utilizatori finali utilizează o anumită platformă/rețea ca mijloc principal pentru a recepționa servicii de programe audiovizuale. Modul în care au fost impuse obligațiile de „*must carry*” diferă de la un stat la altul, în unele cazuri serviciile de programe audiovizuale care intră sub incidența acestei obligații reprezentând un număr semnificativ din serviciile de programe disponibile. Cu toate acestea, principiul conform căruia eventualele probleme de acces la o rețea utilizată pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale pot fi rezolvate prin intermediul art. 31 din Directiva privind serviciul universal, dacă serviciile de programe satisfac nevoi de interes general, rămâne valabil.

Mai mult, Comisia Europeană a subliniat faptul că, având în vedere necesitatea de a proteja mediul înconjurător, sănătatea și siguranța publică, sau în scopul îndeplinirii unor obiective de urbanism la nivel local sau național, în conformitate cu dispozițiile art. 12 din Directiva-cadru, atunci când furnizorii nu beneficiază de variante de acces viabile la rețele de comunicații electronice pentru transmisia programelor audiovizuale, statele membre pot impune în sarcina unui furnizor de rețele de comunicații electronice obligația de utilizare partajată a infrastructurii sau a proprietății (inclusiv colocare fizică)¹⁰.

1.2.3. Abordarea ANC cu privire la piața de gros a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali

În cazul piețelor relevante care nu mai sunt incluse în lista prevăzută în Recomandarea CE, precum piața de gros a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali, autoritățile de reglementare nu mai au obligația de a realiza o nouă analiză de piață, cu excepția situației în care, anterior, au fost impuse obligații în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe această piață. În acest din urmă caz, obligațiile existente trebuie revizuite și pot fi retrase numai în condițiile în care, date fiind condițiile naționale specifice, testul celor trei criterii nu mai este îndeplinit sau dacă piața este competitivă.

Până în prezent, în România, nu au fost impuse obligații *ex ante* în sarcina furnizorilor de servicii de transmisie a programelor audiovizuale, ca urmare a identificării unei piețe relevante susceptibile pentru reglementare *ex ante* care să includă astfel de servicii. Având în vedere că piața de gros a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali nu mai este inclusă în Recomandarea CE, ANC nu mai are obligația de a realiza o analiză de piață cu privire la aceste servicii.

⁸ A se vedea nota 7.

⁹ A se vedea nota 7.

¹⁰ A se vedea nota 7.

Cu toate acestea, ANC consideră că, pe un anumit segment din această piață, spre deosebire de celelalte segmente, există indicii cu privire la existența unor potențiale probleme concurențiale. Aceste probleme concurențiale se datorează, în principal, unor bariere de natură legală, care determină condiții diferite cu privire la cerere și ofertă în comparație cu alte segmente de piață în ceea ce privește transmisia în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de televiziune și radiodifuziune. Astfel, în România, radiodifuzorii publici nu au posibilitatea de a realiza transmisia serviciilor de programe audiovizuale utilizând resursele proprii (prin auto-furnizare), ci sunt obligați să apeleze în mod exclusiv la serviciile de transmisie oferite de către Societatea Națională de Radiocomunicații S.A., denumită în continuare SNR. În plus, licențele în baza cărora sunt utilizate frecvențele radio pentru difuzarea serviciilor publice de programe audiovizuale sunt acordate SNR, și nu radiodifuzorilor publici. În consecință, la nivelul radiodifuzorilor publici și la nivelul SNR se manifestă, în mod simultan, următoarele constrângeri:

1. Radiodifuzorii publici au obligația de a utiliza în mod exclusiv serviciile de transmisie ale SNR;

2. Conform prevederilor art. 52 alin. (5) din Legea nr. 504/2002 a audiovizualului, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale Hotărârii Guvernului nr. 372/1998 privind înființarea Societății Naționale de Radiocomunicații – S.A. prin reorganizarea Regiei Autonome „Radiocomunicații”, în noiembrie 2004 a fost emisă SNR de către Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației (MCTI) „Licența de difuzare pe cale radioelectrică a serviciilor publice de radiodifuziune sonoră și televiziune”. Conform acestei licențe, SNR a dobândit dreptul de a utiliza anumite frecvențe radio în scopul transportului și difuzării cu mijloace radio a serviciilor publice de radiodifuziune sonoră și televiziune. Astfel, SNR asigură transmisia inițială în format analogic a serviciilor publice de programe audiovizuale prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre, transportul semnalelor prin rețeaua de comunicații electronice pe care o operează și transmiterea finală, în integralitate și fără nicio modificare, a acestor programe, în vederea recepționării de către utilizatorii finali. Prin urmare, SNR a devenit singurul furnizor de rețele publice de comunicații electronice care are dreptul să transmită serviciile publice de televiziune și radiodifuziune utilizând propriile sisteme radioelectrice terestre.

Având în vedere natura specifică a acestor prevederi legale, se poate constata că există indicii cu privire la existența unor probleme concurențiale care s-ar putea manifesta la nivelul pieței de gros. Astfel, se observă că nu există nicio constrângere concurențială asupra SNR cu privire la nivelul tarifelor practicate pentru serviciile de transmisie furnizate radiodifuzorilor publici, precum și faptul că nu există nicio constrângere de natură comercială la îndemâna radiodifuzorilor publici care să permită acestora să refuze plata serviciilor de transmisie în eventualitatea în care acestea sunt tarificate excesiv. Totuși, spre deosebire de situația existentă pe alte piețe, în cazul serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale pe cale radioelectrică terestră, o posibilă problemă concurențială la nivelul pieței de gros nu va afecta în mod direct situația la nivelul pieței cu amănuntul în sensul creșterii taxei pe care trebuie să o achite utilizatorii finali¹¹.

De asemenea, este important de menționat că deficiențele care s-ar putea manifesta pe acest segment de piață vor continua să reprezinte o problemă chiar și în condițiile ridicării barierelor de ordin legal amintite anterior. Astfel, având în vedere barierele structurale existente la intrarea pe piață (costuri fixe nerecuperabile mari, determinate de construirea și punerea în funcțiune a unei rețele, economii de scară și de scop, mărimea semnificativă a investițiilor necesare, timpul îndelungat de punere în funcțiune a unei astfel de rețele) este puțin probabil ca în orizontul de timp al analizei un alt furnizor să poată oferi servicii de transmisie a programelor audiovizuale în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre, la nivel național. Ca o consecință a existenței acestor

---

¹¹ Conform art. 41 din Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune, republicată, cu modificările ulterioare, fondurile necesare pentru utilizarea stațiilor de emisie, a radioreleelor și a circuitelor video și fonice, datorate operatorilor economici din sistemul comunicațiilor se acoperă integral de la bugetul de stat.

bariere structurale ridicate, este de așteptat ca, în perioada de timp supusă analizei, cota de piață a SNR să nu înregistreze scăderi semnificative, chiar în lipsa barierelor legale.

ANC consideră că potențialele probleme concurențiale identificate anterior pot fi rezolvate prin următoarele măsuri de reglementare *ex ante*:

1. Identificarea unei/unor piețe relevante care să cuprindă serviciile de transmisie furnizate de către SNR, datorită situației de monopol al ofertei și monopson al cererii. În acest sens, analiza delimitării pieței/piețelor relevante se va focaliza asupra serviciilor de transmisie în mod analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre, pe care SNR le furnizează radiodifuzorilor publici, și se va analiza măsura în care în piața/piețele relevante trebuie incluse și alte servicii de transmisie. După identificarea pieței/piețelor relevante a produsului/ale produselor, ANC va delimita dimensiunea geografică a piețelor astfel identificate;

2. Identificarea piețelor relevante susceptibile pentru reglementarea *ex ante*, prin aplicarea „testului celor trei criterii”. În acest sens, se va analiza dacă sunt îndeplinite, în mod cumulativ, următoarele criterii:

a) existența unor bariere ridicate și netranzitorii (de natură structurală sau legală) la intrarea pe piață;

b) lipsa caracteristicilor pieței analizate care să indice evoluția acesteia către concurență efectivă;

c) insuficiența legislației din domeniul concurenței pentru rezolvarea problemelor concurențiale identificate;

3. Se va analiza dacă pe piețele identificate conform pct. 1 și 2 există concurență efectivă sau dacă există unul sau mai mulți furnizori cu putere semnificativă pe piață (având în vedere că SNR deține anumite drepturi exclusive cu privire la furnizarea anumitor servicii);

4. Evaluarea obligațiilor necesare a fi impuse în sarcina furnizorului/furnizorilor desemnat/desemnați ca având putere semnificativă pe piață, în funcție de natura problemelor concurențiale identificate.

Cu toate că identificarea unei piețe relevante de gros pornește de la delimitarea pieței/piețelor cu amănuntul corespunzătoare și analizarea situației concurențiale existente la nivelul acestor piețe, în cazul pieței de gros a serviciilor de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale, ANC consideră că circumstanțele particulare ale acestei piețe fac irelevantă această abordarea secvențială și propune să devieze de la acest principiu pe baza următoarelor argumente:

1. Sursa problemelor concurențiale identificate la nivelul pieței de gros derivă din prevederile legale în vigoare la nivel național (prin care este afectată relația dintre radiodifuzorii publici și furnizorul serviciilor de transmisie), probleme care vor continua să existe independent de natura și gradul de concurență de la nivelul pieței cu amănuntul;

2. În cazul transmisiei serviciilor de programe audiovizuale prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre, utilizatorii au acces la programe de radio și televiziune fără plata unui abonament (servicii „free to air”) pentru serviciile de transmisie, fără a exista o relație directă între radiodifuzori și utilizatorii finali, *întrucât aceștia din urmă nu plătesc pentru recepționarea conținutului serviciilor de programe audiovizuale, ci pentru deținerea unui aparat radio sau TV*. Această situație creează dificultăți în momentul analizei substituibilității cererii la nivelul pieței cu amănuntul, având în vedere că o creștere a tarifelor practicate pentru serviciile de transmisie la nivelul pieței de gros va fi suportată de către utilizatorii finali chiar dacă nu utilizează mijloace radio pentru a recepționa programe audiovizuale. De asemenea, având în vedere că tarifele pentru serviciile de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale sunt acoperite din alocații de la bugetul de stat, o creștere a acestora nu va avea niciun efect asupra situației concurențiale la nivelul pieței cu amănuntul.

În consecință, indiferent de nivelul de competitivitate a piețelor cu amănuntul la nivelul cărora sunt furnizate și recepționate programele publice de radio și televiziune, problemele concurențiale la

nivelul pieței de gros se vor menține, întrucât acestea sunt determinate, în principal, de legislația națională în vigoare. Radiodifuzorii publici sunt obligați să achiziționeze serviciile de transmisie furnizate de SNR care, la rândul său, are dreptul exclusiv să furnizeze respectivele servicii conform condițiilor stabilite prin licență. În plus, chiar dacă barierele legale ar fi înlăturate, este puțin probabil ca în orizontul de timp al analizei să intre pe piață un alt furnizor care să construiască o rețea alternativă și să ofere astfel de servicii la nivel național. Astfel, la nivelul pieței serviciilor de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre, se creează un monopol bilateral, care necesită o analiză suplimentară, independent de situația existentă la nivel cu amănuntul, care nu mai este necesar să fie analizată. În plus, existența unui monopol legal presupune atât eliminarea oricăror premise necesare dezvoltării unui mediu concurențial sănătos, ca urmare a barierele ridicate la intrarea pe piață, cât și excluderea posibilității ca legislația concurenței în domeniu să poată remedia astfel de probleme.

Scopul acestui document este acela de a analiza tocmai această situație specifică.

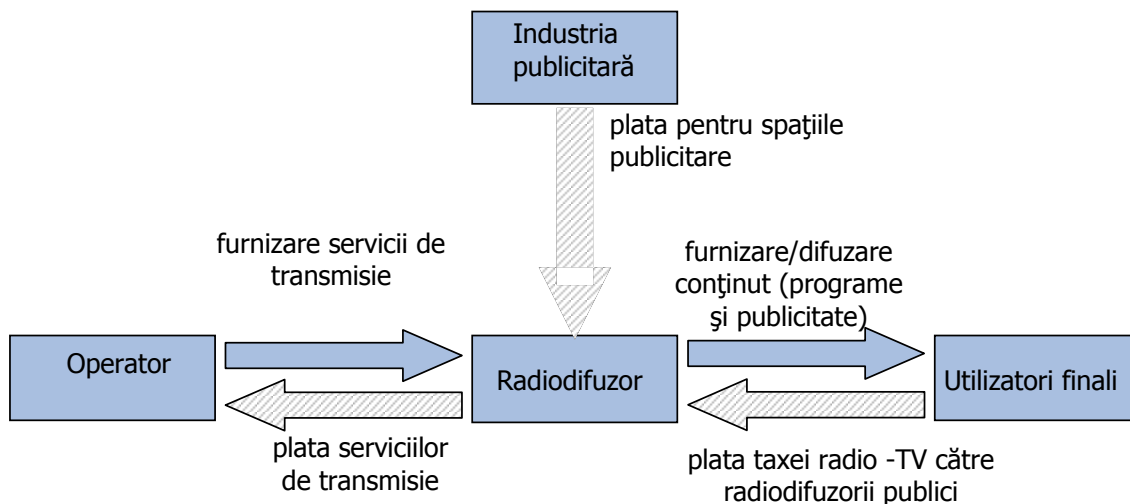
1.3. Structura pieței și aspecte cu privire la cadrul de reglementare actual din România

Această secțiune prezintă o imagine de ansamblu a structurii pieței din România în ceea ce privește serviciile de transmisie a programelor audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali. În acest scop, analiza va realiza o diferențiere între serviciile de transmisie a programelor audiovizuale recepționate în mod gratuit (free-to-air) și serviciile de transmisie a programelor audiovizuale care pot fi recepționate contra cost de către utilizatorii finali.

1.3.1. Servicii de programe audiovizuale recepționate în mod gratuit (free-to-air) de către utilizatorii finali

În figura nr. 1 sunt prezentate în mod sintetic relațiile de natură comercială și fluxurile financiare existente între radiodifuzori, societățile de publicitate, operatori și utilizatorii finali, în cazul recepției în mod gratuit a serviciilor de programe audiovizuale.

Figura nr. 1 - Schema fluxurilor fizice și financiare în cazul serviciilor de programe audiovizuale recepționate în mod gratuit de către utilizatorii finali

Radiodifuzorii

În cazul serviciilor de programe de televiziune, în România se pot recepționa pe cale radioelectrică terestră două servicii de programe la nivel național și cinci servicii de programe la nivel local, aparținând radiodifuzorului public de servicii de programe de televiziune (Societatea Română de Televiziune (SRTV)). De asemenea, la data de 31 decembrie 2007, existau patru societăți private de servicii de programe de televiziune (S.C. TV Antena 1 S.A., S.C. Pro TV S.A., S.C. Realitatea Media S.A. și S.C. Global Video Media S.R.L.) care, în baza licențelor de emisie locale deținute, și-au dezvoltat propriile rețele de transmisie pe cale radioelectrică terestră, care asigură o acoperire teritorială națională de aproximativ 70% a serviciilor de programe pe care le difuzează. În plus, la aceeași dată, existau radiodifuzori privați care dețineau peste 200 de rețele la nivel local în vederea asigurării transmisiei pe cale radioelectrică terestră a propriilor servicii de programe de televiziune. Cu toate că în Legea nr. 504/2002 este prevăzută acordarea unei a treia licențe naționale, cele mai recente licențe audiovizuale acordate de către Consiliul Național al Audiovizualului permit utilizarea unor frecvențe radio de putere mare, astfel încât titularii acestor licențe pot obține cel mult o acoperire regională.

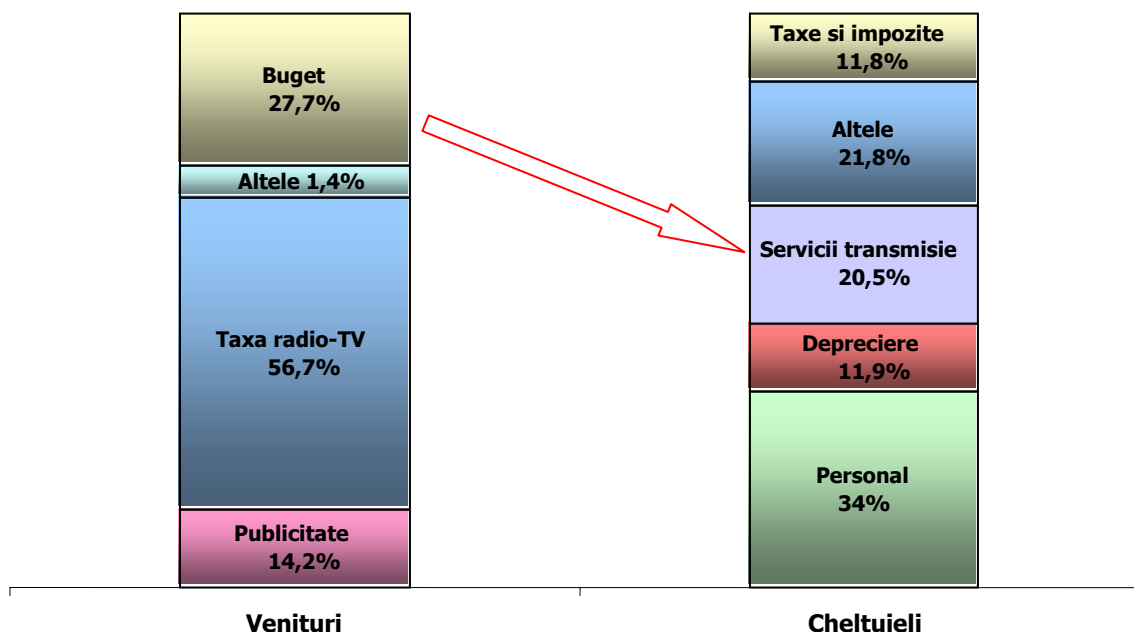
În ceea ce privește serviciile de programe de radiodifuziune, există două servicii de programe transmise pe cale radioelectrică terestră la nivel național și 15 servicii de programe transmise la nivel local, aparținând radiodifuzorului public de servicii de programe de radiodifuziune (Societatea Română de Radiodifuziune (SRR)). În plus, două rețele naționale care permit transmisia pe cale radioelectrică terestră sunt utilizate de radiodifuzori privați (Europa FM și Info Pro). Este important de subliniat că, pe lângă aceste servicii de programe, există 175 de servicii de programe de radiodifuziune private difuzate la nivel local, regional și național, din care 84% pot fi recepționate prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre.

Activitatea radiodifuzorilor publici de servicii de programe audiovizuale din România este finanțată din veniturile obținute din taxa lunară percepută utilizatorilor finali¹², sumele încasate din publicitate, precum și din fonduri de la bugetul de stat. Astfel, utilizatorii finali care dețin receptoare TV sau radio, indiferent de gradul de utilizare, trebuie să plătească lunar, la nivel de gospodărie, o taxă a cărei valoare este de 4 lei, respectiv 2,5 lei, pentru persoanele fizice, și 50 de lei, respectiv 30 de lei, pentru persoanele juridice. Din sumele obținute în urma colectării taxei lunare, radiodifuzorii publici acoperă costurile pe care le înregistrează cu realizarea conținutului serviciilor de programe audiovizuale pe care le difuzează, în timp ce alocațiile de la bugetul de stat acoperă costurile înregistrate cu transmisia serviciilor de programe audiovizuale. În plus, radiodifuzorii publici obțin venituri din publicitate. De exemplu, așa cum rezultă din figura nr. 2, cheltuielile cu serviciile de transmisie au reprezentat peste 20% din cheltuielile operaționale ale SRTV în anul 2007.

---

¹² Conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 977/2003 privind taxa pentru serviciul public de radiodifuziune, cu completările ulterioare, și Hotărârii Guvernului nr. 978/2003 privind taxa pentru serviciul public de televiziune, persoanele fizice (familie sau persoană care locuiește singură) cu domiciliul în România, cu excepția celor care declară pe propria răspundere că nu dețin receptoare radio-TV și persoanele juridice cu sediul în România, inclusiv filialele acestora, precum și sucursalele, agențiile și reprezentanțele lor și sucursalele sau reprezentanțele din România ale persoanelor juridice străine, sunt obligate la plata taxei pentru serviciile publice de radiodifuziune și televiziune.

Figura nr. 2: Structura veniturilor și cheltuielilor SRTV în anul 2007

sursa: www.tvr.ro

Radiodifuzorii privați de servicii de programe audiovizuale își finanțează activitatea în principal din veniturile înregistrate din publicitate, precum și din veniturile obținute în urma contractelor încheiate cu distribuitorii de servicii de programe audiovizuale care asigură recepționarea acestora de către utilizatorii finali. Așadar, radiodifuzorii privați de servicii de programe audiovizuale nu au o relație directă cu utilizatorii finali.

Furnizorii de rețele de comunicații electronice utilizate pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale

Radiodifuzorii de servicii de programe audiovizuale puse la dispoziția publicului în mod gratuit („free-to-air”) pot asigura furnizarea (transmisia) acestora către utilizatorii finali fie prin intermediul propriilor echipamente de transmisie (prin auto-furnizare), fie prin intermediul unor rețele de comunicații electronice. În acest din urmă caz, în mod teoretic, radiodifuzorii trebuie să plătească pentru serviciile de transmisie achiziționate de la furnizorii de rețele de comunicații electronice în vederea asigurării recepționării de către utilizatorii finali a serviciilor de programe audiovizuale pe care le difuzează.

Transmisia prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre

Transmisia serviciilor publice de programe de televiziune și radiodifuziune prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre este asigurată în mod exclusiv de către SNR și, conform condițiilor prevăzute în licența acordată SNR, aceasta este obligată să realizeze transmisia tuturor serviciilor publice de programe audiovizuale naționale, regionale și locale, în timp ce radiodifuzorii publici nu pot apela la un alt operator în vederea asigurării transmisiei propriilor servicii de programe audiovizuale.

Astfel, este important de menționat că radiodifuzorii publici nu dețin licențele de emisie pentru utilizarea sistemelor radioelectrice terestre și, prin urmare, nu pot alege rețeaua prin intermediul

căreia sunt transmise serviciile de programe audiovizuale. În plus, așa cum menționam anterior, SNR este obligat să transmită serviciile de programe publice audiovizuale a căror difuzare se realizează prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre (la nivel național, regional și local).

Pentru o imagine de ansamblu în ceea ce privește activitatea SNR pe piața serviciilor de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale, în figura nr. 3 este prezentată contribuția furnizării acestor servicii (evoluția ponderii veniturilor din servicii de transmisie) în cifra de afaceri totală realizată în perioada 2003-2007. Astfel, se observă că veniturile din servicii de transmisie a programelor audiovizuale au crescut atât ca valoare absolută, cu o rată anuală compusă de creștere de peste 18% în perioada 2004 – 2007¹³, cât și ca valoare relativă, contribuția veniturilor din serviciile de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale la cifra de afaceri a SNR majorându-se de la $\frac{1}{100}$ % la $\frac{1}{100}$ %.

Figura nr. 3 – Evoluția veniturilor obținute de SNR din serviciile de transmisie a programelor audiovizuale

sursa: SNR

Spre deosebire de serviciile publice de programe audiovizuale, în cazul serviciilor private a căror transmisie se realizează pe cale radio, licențele de emisie sunt acordate radiodifuzorilor. În cele mai multe situații, radiodifuzorii privați realizează transmisia serviciilor de programe de televiziune utilizând propriile resurse, adică prin auto-furnizare. Cu toate că radiodifuzorii privați de servicii de programe de televiziune nu dețin licențe de emisie naționale, există 4 radiodifuzori care, pe baza mai multor licențe de emisie locale, au reușit să asigure o acoperire la nivel național a serviciilor de programe pe care le difuzează. De asemenea, pentru difuzarea serviciilor de programe de televiziune pe cale radio, la nivel local, radiodifuzorii privați utilizează peste 200 de sisteme de emisie de putere mică, în timp ce 10 radiodifuzori privați dețin 39 de licențe de emisie ce permit utilizarea unor frecvențe radio de mare putere, care permit obținerea unei acoperiri regionale.

Radiodifuzorii privați de servicii de programe de radiodifuziune care dețin licențe de emisie naționale (Info Pro și Europa FM) își asigură, în general, difuzarea serviciilor de programe pe cale radio prin resursele proprii de transmisie (adică, prin auto-furnizare). De asemenea, radiodifuzorii privați de servicii de programe de radiodifuziune locale asigură transmisia pe cale radio a acestora, în vederea recepționării de către utilizatorii finali, prin auto-furnizare și/sau prin închirierea unor elemente de infrastructură/facilități de la terți – furnizori de rețele publice mobile, SNR sau alte societăți private. Astfel, la data de 31 decembrie 2007, existau peste 500 de sisteme radioelectrice

¹³ CAGR 2004 – 2007 în termeni reali (fără a lua în considerare rata inflației): 11%.

terestre deținute și operate de 172 radiodifuzori privați pentru transmisia propriilor servicii de programe de radiodifuziune la nivel local.

Pe lângă frecvențele alocate pentru difuzarea și transmisia serviciilor de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM, există o rețea națională, respectiv o rețea regională și o rețea locală, care funcționează în banda de frecvențe AM, operate de SNR și utilizate pentru transmisia serviciilor publice de radiodifuziune. De asemenea, în anul 2007, existau trei radiodifuzori privați care utilizau frecvențe radio în banda de frecvențe AM pentru transmisia propriilor servicii de programe de radiodifuziune.

Transmisia prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit

În prezent există opt sateliți care acoperă teritoriul României, prin intermediul cărora radiodifuzorii pot asigura, cel puțin din punct de vedere teoretic, transmisia serviciilor de programe audiovizuale pe care le difuzează în vederea recepționării de către utilizatorii finali.

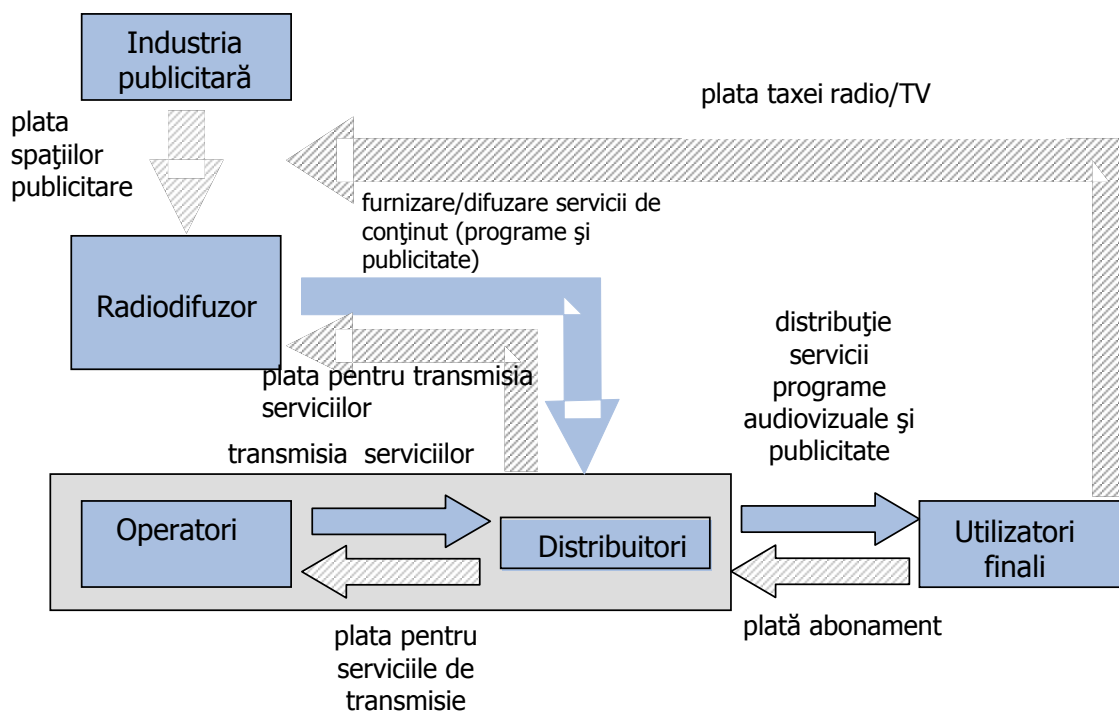
Totuși, utilizatorii finali aleg foarte rar să recepționeze servicii de programe audiovizuale în mod direct prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit, întrucât costurile inițiale cu achiziționarea și instalarea antenei-satelit sunt foarte ridicate, iar numărul de programe audiovizuale gratuite care pot fi recepționate este redus. De aceea, de cele mai multe ori, utilizatorii aleg să achiziționeze aceste servicii de la un distribuitor de servicii de programe audiovizuale care utilizează servicii de comunicații prin satelit de tip DTH, care asigură recepționarea, contra cost, a unui pachet de servicii de programe audiovizuale, incluzând programe care nu sunt libere la transmisie (pay TV). De asemenea, în cazul în care utilizatorii finali aleg să recepționeze serviciile de programe audiovizuale prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH de la un distribuitor de servicii, costurile inițiale cu instalarea sunt mai scăzute, întrucât distribuitorii subvenționează echipamentele de recepție necesare în acest scop (receptor, card de acces și antenă parabolică). Prin urmare, radiodifuzorii din România nu utilizează sistemele de comunicații prin satelit pentru a asigura transmisia în vederea recepționării în mod gratuit a serviciilor de programe audiovizuale, ci apelează la cei cinci distribuitori de servicii, care pun la dispoziția publicului pachete de servicii pe bază de abonament.

1.3.2. Servicii de transmisie a programelor audiovizuale contra cost (pe bază de abonament)

În figura nr. 4 sunt prezentate în mod succint relațiile comerciale și fluxurile financiare existente între radiodifuzori, operatori, distribuitorii de servicii, societățile de publicitate și utilizatorii finali, în cazul serviciilor de programe audiovizuale transmise utilizatorilor finali contra cost prin intermediul unor platforme de comunicații electronice.

Figura nr. 4 - Schema fluxurilor fizice și financiare în cazul recepționării contra cost a serviciilor de programe de către utilizatorii finali

Radiodifuzorii și distribuitorii de servicii de programe audiovizuale

În cazul serviciilor de programe de televiziune transmise contra cost, radiodifuzorii nu au, de regulă, o relație directă cu utilizatorii finali. De cele mai multe ori, radiodifuzorii asigură recepționarea serviciilor de programe de televiziune de către utilizatorii finali prin intermediul distribuitorilor de servicii, care realizează transmisia în mod agregat a mai multor servicii de programe. Este important de menționat că, pentru includerea serviciilor de programe în grilele proprii de programe, distribuitorii plătesc radiodifuzorilor anumite sume. Astfel, radiodifuzorii privați înregistrează venituri nu numai din publicitatea transmisă în cadrul propriilor programe, dar și din includerea serviciilor de programe pe care le difuzează în pachetele distribuitorilor de servicii. În ceea ce privește radiodifuzorii publici, aceștia obțin venituri în principal din taxele radio-TV percepute lunar utilizatorilor finali și într-o mai mică măsură din publicitate, datorită regulilor speciale care li se aplică.

La rândul lor, distribuitorii de servicii realizează pachete de servicii de programe audiovizuale, asigurând transmisia acestora către utilizatorii finali care plătesc un abonament. În vederea asigurării transmisiei serviciilor de programe, distribuitorii de servicii pot achiziționa servicii de transmisie de la furnizorii de rețele publice de comunicații electronice sau folosesc propriile rețele, cum este cazul operatorilor de rețele de cablu, a căror activitate este integrată pe verticală.

În ceea ce privește structura pachetelor de servicii de programe audiovizuale pe care le pun la dispoziția utilizatorilor finali, distribuitorii de servicii care utilizează rețele de cablu includ în pachetele proprii atât servicii de programe din România, difuzate la nivel național, sau servicii de programe originare din afara României, cât și servicii de programe locale, dar a căror audiență este scăzută. Pe de altă parte, în cazul serviciilor de programe distribuite prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH, utilizatorii finali pot recepționa servicii de programe difuzate la nivel național și un număr mai mare de servicii de programe audiovizuale originare din afara României, dar care, de asemenea, înregistrează audiențe scăzute.

Furnizorii de rețele publice de comunicații electronice

Rețele de cablu

În România, pe lângă doi operatori principali de rețele de cablu, și anume S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L., activează un număr foarte mare de operatori de rețele locale sau regionale de cablu (la jumătatea anului 2008, existau peste 500 de operatori de rețele de cablu de mărime medie și mică), o parte importantă dintre aceștia având mai puțin de 500 de abonați cărora le transmiteau servicii de programe audiovizuale. În ceea ce privește gradul de suprapunere al rețelilor de cablu, deși foarte scăzut, există indicii că nivelul acestuia a crescut în perioada 2007-2008.

De asemenea, este important de menționat faptul că, în vederea acoperirii cu servicii de transmisie a programelor audiovizuale a zonelor în care nu erau dezvoltate rețele de cablu (de exemplu, zonele rurale), operatorii de rețele de cablu și-au dezvoltat sisteme de comunicații prin satelit de tip DTH. Astfel, Digi TV și Focus SAT sunt denumirile comerciale sub care distribuitorii de sisteme de comunicații prin satelit de tip DTH care aparțin S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L. oferă servicii de transmisie a programelor audiovizuale pe piața cu amănuntul. În plus, în anul 2005, a fost lansat serviciul Max TV, furnizat de grupul Digital Cable Systems, format din mai mulți operatori de rețele de cablu¹⁴.

Structura pieței din punctul de vedere al gradului de acoperire a rețelilor de cablu pe gospodăria arată că, la sfârșitul anului 2007, primii doi operatori aveau un grad de acoperire de aproximativ 70%, în timp ce următorii trei operatori aveau un grad de acoperire cumulată mai mic de 10%.

Sisteme de comunicații prin satelit de tip DTH

În prezent, există opt sateliți care acoperă teritoriul României și cinci operatori de sisteme de comunicații prin satelit de tip DTH care închiriază segment spațial de la o parte dintre acești sateliți (Amos, Sirius, Eutelsat, Intelsat, Hellas Sat și Thor) în vederea furnizării de servicii de transmisie a programelor audiovizuale utilizatorilor finali. Digi TV și Focus SAT sunt denumirile comerciale pentru serviciile furnizate prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH, care aparțin celor doi operatori principali de rețele de cablu (S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L.). În plus, pe piața din România mai sunt disponibile următoarele servicii: Max TV, furnizat de grupul Digital Cable Systems, Dolce TV furnizat de S.C. Romtelecom S.A. și, respectiv, Boom TV furnizat de DTH Television Group care pune la dispoziție pachete de programe de televiziune personalizate sau tematice, în funcție de preferințele utilizatorilor finali.

Alte rețele sau tehnologii care pot fi utilizate pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale

Una dintre sursele potențiale de concurență la transmisia în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor de programe audiovizuale este transmisia în format digital. În prezent, în România, nu au fost acordate licențe care să permită utilizarea unor frecvențe radio pentru transmisia în format digital a serviciilor de programe de televiziune și, respectiv, de radiodifuziune, serviciile de programe audiovizuale fiind transmise în format digital prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre doar la nivel experimental, prin intermediul unor proiecte-pilot¹⁵. Trecerea la transmisia în format digital este preconizată pentru anul 2012, astfel încât niciun

¹⁴ Grupul Digital Cable Systems acoperă 75% din teritoriul României, având dezvoltate rețele de cablu în următoarele județe: Ilfov, Prahova, Giurgiu, Dâmbovița, Călărași, Argeș, Olt, Buzău, Vâlcea, Gorj, Mehedinți, Ialomița, Mureș, Constanța, Neamț, Vaslui, Iași, Timiș, Caraș-Severin, Brașov, Sibiu, Covasna, Teleorman, Cluj, Sălaj, Bistrița-Năsăud și Maramureș.

¹⁵ Proiecte-pilot există în București și Sibiu, fiind transmis un număr redus de servicii de programe audiovizuale.

radiodifuzor nu va putea folosi astfel de licențe în perioada de timp pentru care este realizată această analiză.

În timp ce utilizatorii finali pot asculta servicii de programe de radiodifuziune prin intermediul unei conexiuni de acces la internet de tip dial-up sau prin intermediul unei conexiuni dedicate, pentru a putea recepționa servicii de programe de televiziune, utilizatorii finali trebuie să utilizeze o conexiune la internet în bandă largă.

În România, există în prezent un singur distribuitor de servicii de programe audiovizuale pe baza tehnologiei IP (IPTV) care oferă astfel de servicii doar în București și împrejurimi. Având în vedere că în România accesul la internet în bandă largă este în plin proces de dezvoltare, rata de penetrare a conexiunilor de acces la internet, și în special a conexiunilor de acces la internet în bandă largă, fiind scăzută, dar în continuă creștere, ANC consideră că numărul utilizatorilor finali care vor recepționa servicii de programe prin intermediul tehnologiei IP (IPTV) va crește odată cu dezvoltarea rețelelor NGN/NGA și lansarea acestor servicii de cât mai mulți furnizori la nivelul pieței cu amănuntul. Având în vedere aceste considerente, radiodifuzorii de servicii de programe audiovizuale este puțin probabil să considere serviciile de transmisie prin intermediul tehnologiei xDSL un substitut viabil pentru serviciile de transmisie prin intermediul rețelelor de cablu, al sistemelor de comunicații prin satelit sau al sistemelor radio. În concluzie, ANC consideră că utilizarea serviciilor de transmisie prin tehnologie xDSL nu se va dezvolta suficient în perioada de timp pentru care este realizată această analiză.

O altă categorie de rețele de comunicații electronice care poate fi utilizată pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale este reprezentată de rețelele publice mobile. Astfel, operatorii de rețele publice mobile oferă servicii prin intermediul cărora abonații proprii pot viziona anumite servicii de programe de televiziune și pot asculta muzică, însă, în prezent, numărul acestora este redus. Relevant în acest sens este faptul că, în conformitate cu rezultatele unui studiu realizat de ANC în anul 2006¹⁶, 96% dintre respondenți utilizau în general, în timp ce 90% utilizau cel mai des un aparat radio obișnuit, iar 17% dintre respondenți utilizau în general, în timp ce 7% utilizau cel mai des un aparat radio amplasat la bordul autovehiculelor.

1.3.3. Cadrul legal

1.3.3.1. Dreptul de a difuza sau de a (re)transmite servicii de programe audiovizuale în România

Pornind de la prevederile legale în vigoare, condițiile de difuzare și transmisie a serviciilor de programe audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali diferă în funcție de tipul serviciului furnizat – public sau privat, gradul de acoperire a teritoriului – local, regional sau național, tipul platformei utilizate – sisteme radioelectrice terestre, rețele de cablu, sisteme de comunicații prin satelit (inclusiv DTH), și modalitatea tehnică de transmisie – în format analogic sau digital.

În conformitate cu prevederile art. 52 alin. (4) din Legea nr. 504/2002, coroborate cu dispozițiile art. 29 alin. (3) din Decizia președintelui IGCTI nr. 385/2005 privind procedura de autorizare a difuzării sau retransmisiei serviciilor de programe audiovizuale, difuzarea pe cale radioelectrică terestră a **serviciilor publice de programe de televiziune, respectiv, de radiodifuziune**, se realizează în baza licențelor audiovizuale deținute de către SRR, respectiv, de SRTV, în calitatea acestora de radiodifuzori ai acestor servicii.¹⁷

¹⁶ Conform rezultatelor studiului de piață realizat de către GFK România în rândul utilizatorilor finali – persoane fizice, cu privire la utilizarea suporturilor necesare recepționării serviciilor de programe audiovizuale (servicii de programe de radiodifuziune și, respectiv, de televiziune). Studiul a fost realizat pe un eșantion de 1.242 de respondenți, la nivel național; populația țintă a fost reprezentată de gospodării din România care dețin un aparat radio și/sau TV, iar unitatea de sondaj sau persoana interviuată cu vârsta de cel puțin 18 ani, implicată în adoptarea deciziei de utilizare a serviciului respectiv. Culegerea datelor s-a realizat în perioada 11-26 septembrie 2006, prin interviuri față în față la domiciliul respondentului;

¹⁷ SRR și SRTV au fost înființate în anul 1994, prin Legea nr. 41/1994, prin reorganizarea Radioteleviziunii Române.

Transmisia și difuzarea *prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre* a programelor publice de televiziune ale SRTV ("TVR 1", "TVR 2" și posturile regionale¹⁸), precum și a programelor publice de radio ale SRR, este asigurată în mod exclusiv de SNR.

Spre deosebire de serviciile private de programe audiovizuale, în conformitate cu prevederile art. 52 alin. (5) din Legea nr. 504/2002, transmisia și difuzarea pe cale radioelectrică terestră a **serviciilor publice de programe audiovizuale** se realizează nu de către radiodifuzori, ci de către un operator de rețele de comunicații electronice.

De asemenea, difuzarea serviciilor publice de programe audiovizuale este condiționată de obținerea de către operator a unei *licențe*, precum și a unei *autorizații tehnice de funcționare* de la ANC.

Așadar, difuzarea serviciilor publice de programe audiovizuale prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre se efectuează, în mod exclusiv, prin intermediul rețelelor deținute de SNR, acestea fiindu-i acordată, începând cu anul 2004, de către MCTI, autoritatea competentă la acea dată, pentru o perioadă de 9 ani, *licența pentru difuzarea pe cale radioelectrică terestră a serviciilor publice de televiziune, respectiv de radiodifuziune*.

În temeiul licenței menționate anterior, SNR are dreptul de a utiliza frecvențele radio în scopul transportului și difuzării serviciilor publice de programe audiovizuale, fiind exceptată de la plata tarifului de utilizare a spectrului¹⁹.

Difuzarea **serviciilor private de programe audiovizuale** de către radiodifuzorii²⁰ aflați sub jurisdicția României prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre se poate realiza numai în temeiul *licenței audiovizuale analogice sau digitale*, eliberate de Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) în baza unui concurs, precum și al altor acte administrative:

a) astfel, potrivit art. 59 alin. (1) din Legea nr. 504/2002, după emiterea de către CNA a licenței audiovizuale analogice sau digitale în urma concursului, titularii licenței audiovizuale sau operatorii de multiplex de radiodifuziune/televiziune²¹, trebuie să solicite ANC emiterea *licenței de emisie analogice sau digitale, după caz*, actul administrativ care le conferă dreptul de a utiliza, pe o perioadă determinată, una sau mai multe frecvențe radio, în conformitate cu dispozițiile licenței audiovizuale, titularul având obligația de a plăti, anticipat, un *tarif anual de utilizare a spectrului* stabilit de ANC;

b) totodată, în conformitate cu prevederile art. 73 din Legea nr. 504/2002, este necesar ca titularii licenței audiovizuale să obțină de la ANC *autorizația tehnică de funcționare*, actul administrativ care conferă titularilor dreptul de a utiliza stațiile de emisie în vederea difuzării serviciilor de programe audiovizuale pe care radioelectrică terestră;

c) după obținerea autorizației tehnice de funcționare, titularilor licenței audiovizuale li se emite de către CNA *decizia de autorizare audiovizuală*, în urma verificării îndeplinirii de către aceștia a condițiilor tehnice și editoriale declarate.

În conformitate cu dispozițiile în vigoare²², atât licența audiovizuală, cât și licența de emisie se acordă pentru o perioadă de 9 ani de la data obținerii autorizației tehnice de funcționare. Licența de emisie, cât și licența audiovizuală analogică sau digitală, pot fi prelungite din 9 în 9 ani, la cerere, în condițiile stabilite de ANC sau de CNA, după caz.

Totodată, cedarea către terți a licenței audiovizuale se poate realiza numai cu acordul CNA²³ și cu asumarea de către noul titular a tuturor obligațiilor ce decurg din această licență. De asemenea, în

¹⁸ Conform situației existente la jumătatea anului 2008.

¹⁹ Potrivit dispozițiilor art. 62 alin. (5) din Legea nr. 504/2002.

²⁰ În conformitate cu prevederile Legii nr. 504/2002.

²¹ Conform dispozițiilor art. 1 pct. 35 din Legea nr. 504/2002, operator de multiplex de radiodifuziune/televiziune este persoana fizică sau juridică, română ori străină, care deține licență de emisie digitală și are dreptul de a opera o rețea/stație de radiodifuziune sonoră sau de televiziune, în condițiile legii, în scopul difuzării programelor audiovizuale și a serviciilor auxiliare acestora.

²² Procedura și condițiile specifice de acordare a actelor administrative menționate anterior sunt reglementate prin Decizia președintelui CNA nr. 403/2005 privind aprobarea procedurii și condițiilor de acordare a licenței audiovizuale și a procedurii de eliberare a deciziei de autorizare audiovizuală, cu modificările și completările ulterioare, și prin Decizia președintelui IGCTI nr.385/2005.

²³ Potrivit dispozițiilor art. 56 alin. (1) din Legea nr. 504/2002.

conformitate cu prevederile art. 66 din Legea nr. 504/2002, licența de emisie poate fi cedată exclusiv terțului căruia i-a fost cedată și licența audiovizuală, iar acesta și-a asumat toate obligațiile ce îi revin potrivit acestor licențe.

În cazul licenței de emisie digitală care operează un multiplex aceasta poate fi cedată unui terț numai cu acordul ANC și, acolo unde este cazul, al radiodifuzorilor care posedă licențele audiovizuale digitale în cadrul multiplexului digital operat prin intermediul licenței de emisie digitală în cauză și numai cu asumarea de către noul titular a tuturor obligațiilor decurgând din licență.

În prezent, potrivit angajamentelor²⁴ asumate de către România în vederea finalizării tranziției de la transmisia în mod analogic la cea prin intermediul tehnologiilor digitale, **nu** mai sunt alocate radiodifuzorilor frecvențe radio pentru difuzarea serviciilor de programe de televiziune în format analogic, singurele frecvențe care se mai acordă în prezent fiind cele pentru difuzarea serviciilor de programe de radiodifuziune în format analogic. În vederea realizării acestui obiectiv, prin art. II pct. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 181/2008 pentru modificarea și completarea Legii audiovizualului nr. 504/2002, se prevede că în termen de 12 luni de la intrarea în vigoare a acestui act normativ, MCTI va elabora, în colaborare cu Ministerul Culturii și Cultelor, CNA și ANC, strategia de tranziție de la analogic la digital, strategie care se va aproba prin hotărâre a Guvernului.

Spre deosebire de difuzarea pe cale radioelectrică terestră a **serviciilor private de programe audiovizuale**, în cazul utilizării rețelelor de cablu sau a sistemelor de comunicații prin satelit, licența de emisie, prin care se conferă dreptul radiodifuzorilor de a utiliza frecvențele radio, nu mai este necesară, iar licența audiovizuală nu se eliberează în baza unui concurs, ci în temeiul deciziei CNA.

În situația în care radiodifuzorii apelează la distribuitorii de servicii în vederea (re)transmisiei serviciilor de programe audiovizuale, distribuitorii pot furniza astfel de servicii numai în temeiul *avizului de retransmisie* eliberat de CNA, precum și al *autorizației tehnice de funcționare* emise de ANC²⁵. De asemenea, în sarcina distribuitorilor de servicii de programe audiovizuale a fost impusă²⁶ obligația de „*must carry*” constând în obligația acestora de a include în ofertele proprii anumite servicii de programe audiovizuale.

1.3.3.2. Reglementări privind obligația de „*must carry*”

Potrivit obligației de „*must carry*”, distribuitorii de servicii de programe audiovizuale sunt obligați să includă în ofertele lor serviciile de programe ale SRTV destinate publicului din România, precum și alte servicii de programe ale radiodifuzorilor privați aflați sub jurisdicția României, libere la retransmisie și fără condiționări tehnice sau financiare, în limita a 25% din numărul total al serviciilor de programe distribuite prin rețeaua respectivă²⁷, aceste programe fiind stabilite în ordinea descrescătoare a audienței, precum și serviciile de televiziune a căror obligativitate de retransmitere este stabilită prin acorduri internaționale la care România este parte.

Totodată, serviciile publice de programe de radiodifuziune ale SRR, precum și un serviciu privat de programe de radiodifuziune național și, respectiv, un serviciu privat de programe de radiodifuziune local, intră sub incidența obligației de „*must carry*”.

²⁴ În perioada 15 mai - 16 iunie 2006, la Geneva s-a desfășurat Conferința Regională pentru Radiocomunicații (RRC06), care a avut drept temă elaborarea planului de frecvențe radioelectrice pentru televiziunea digitală, plan ce cuprinde spectrul de frecvențe 174-230 MHz și 470-862 MHz. Această Conferință s-a finalizat prin semnarea „Acordului Geneva 2006”, ce cuprinde procedura de coordonare a frecvențelor între țările semnatare. Acordul și planul asociat acestuia înlocuiesc Acordul Stockholm 1961 și planul pentru televiziunea analogică, pentru Europa, precum și Acordul Geneva 1989 pentru țările din Africa. Conform acestui plan de distribuție a frecvențelor radioelectrice, României i-au fost alocate 2 rețele naționale de radiodifuziune digitală terestră (T-DAB) și opt rețele naționale de televiziune digitală terestră (DVB-T).

²⁵ Procedura și condițiile specifice de acordare a actelor administrative menționate anterior sunt reglementate prin Decizia președintelui IGCTI nr. 385/2005.

²⁶ Conform prevederilor art. 82 din Legea nr. 504/2002, coroborate cu prevederile Instrucțiunii președintelui CNA nr. 3/2004.

²⁷ În cazul localităților în care o minoritate națională reprezintă o pondere mai mare de 20%, distribuitorii de servicii de programe audiovizuale au obligația de a include în ofertele lor serviciile de programe, libere la retransmisie, în limba minorității respective.

Serviciile de programe audiovizuale care fac obiectul obligației de „*must carry*” au fost completate prin dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 181/2008, care a stabilit ca distribuitorii care retransmit servicii de programe la nivel regional și local trebuie să includă în oferta lor cel puțin două programe regionale și două programe locale, acolo unde acestea există, criteriul de departajare fiind ordinea descrescătoare a audienței.

Capitolul II

Piețele relevante aferente serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale

Secțiunea 2 prezintă opinia preliminară a ANC cu privire la definiția pieței relevante a serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale, care sunt furnizate în prezent de SNR. În cuprinsul acestei secțiuni vor fi identificate piețele relevante ale produsului și dimensiunea geografică a acestora, care vor determina în final piețele relevante corespunzătoare.

2.1. Identificarea pieței relevante a produsului

Piața relevantă a produsului include acele produse sau servicii considerate de către utilizatori ca interschimbabile sau substituibile datorită utilizării date acestora, caracteristicilor fizice și funcționale și prețului, respectiv, ca urmare a condițiilor concurențiale existente sau/și a structurii cererii și ofertei pentru produsele sau serviciile respective²⁸.

Definiția pieței relevante a produsului trebuie să reflecte constrângerile, din punctul de vedere al cererii și al ofertei, asupra modului de stabilire de către furnizori a tarifelor pentru serviciile de transmisie a programelor audiovizuale. Astfel, când se analizează dacă două produse fac parte din aceeași piață relevantă, ANC evaluează dacă primul dintre produse poate exercita asupra prețului celui de-al doilea produs una dintre următoarele constrângeri:

- *Constrângeri directe asupra prețului, ca efect al substituibilității cererii la nivelul pieței de gros*

Analiza substituibilității cererii la nivelul piețelor de gros presupune determinarea măsurii în care este posibil ca radiodifuzorii să substituie între diferitele platforme existente pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale. În acest scop, este important de analizat următorii factori: barierele la intrarea pe piață (inclusiv barierele legale), rata de penetrare a serviciilor la nivelul pieței cu amănuntul și gradul de acoperire a rețelelor, costurile pe care le implică schimbarea platformei de transmisie/recepționare a programelor audiovizuale la nivelul pieței de gros și, respectiv, la nivelul pieței cu amănuntul, precum și tarifele pentru transmisia serviciilor de programe prin intermediul unor platforme alternative.

- *Constrângeri indirecte asupra prețului, ca efect al substituibilității cererii la nivelul pieței cu amănuntul*

Având în vedere că volumul cererii la nivelul pieței de gros derivă din cererea de la nivelul pieței cu amănuntul, se va analiza măsura în care cererea din partea utilizatorilor finali poate impune, în mod indirect, constrângeri concurențiale la nivelul piețelor de gros. În acest sens, ANC va evalua dacă substituibilitatea cererii existentă între două platforme utilizate pentru recepționarea programelor de televiziune sau radiodifuziune de către utilizatorii finali poate impune, în mod indirect, constrângeri la nivelul piețelor de gros pe care se furnizează serviciile corespunzătoare.

- *Constrângeri directe asupra prețului, ca efect al substituibilității ofertei la nivelul pieței de gros*

Substituibilitatea ofertei este utilizată pentru a determina dacă un furnizor va putea oferi, într-o perioadă rezonabilă și fără asumarea unor costuri sau riscuri considerabile, un serviciu care să reprezinte un substitut pentru serviciul oferit pe piață la un moment dat. În cazul în care furnizarea unui serviciu substituibil nu necesită modificări semnificative ale rețelei, investiții suplimentare importante sau un timp îndelungat pentru punerea în funcțiune, acesta va fi inclus în piața relevantă a produsului.

²⁸ De exemplu, Cazul 322/81 *Michelin vs. Commission*, Nota Comisiei Europene privind definirea piețelor relevante pentru scopurile legislației comunitare în domeniul concurenței și Regulamentul privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice, aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 136/2002, cu completările ulterioare.

Piața relevantă a produsului se determină pe baza criteriilor substituibilității cererii și a ofertei, utilizând testul monopolistului ipotetic²⁹, în situațiile în care acesta se poate realiza. Astfel, un produs/serviciu sau un grup de produse/servicii determină o piață relevantă distinctă dacă un furnizor ipotetic ar putea aplica o creștere mică, dar semnificativă (de cel mult 10%) și de durată, a tarifelor, peste nivelul concurențial, fără a pierde un volum important de vânzări, astfel încât creșterea tarifelor să conducă la scăderea profiturilor obținute. În cazul în care creșterea tarifelor ar fi neprofitabilă, datorită faptului că utilizatorii vor substitui produsele/serviciile în cauză cu alte produse/servicii, atunci piața va fi extinsă prin includerea produselor/serviciilor respective³⁰.

2.1.1. Analiză de substituibilitate între serviciile de transmisie în format analogic a programelor audiovizuale *private* și serviciile de transmisie în format analogic a programelor audiovizuale *publice*

În vederea definirii pieței relevante, pornind de la serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre furnizate radiodifuzorilor publici de către SNR, ANC va determina dacă serviciile de transmisie în format analogic a programelor audiovizuale private fac parte din aceeași piață a produsului ca și serviciile de transmisie în format analogic a programelor audiovizuale publice.

Substituibilitatea cererii la nivelul pieței de gros

Dacă un furnizor monopolist ipotetic ar crește tarifele practicate pentru serviciile de transmisie în format analogic a programelor audiovizuale publice, SRTV și SRR nu ar avea posibilitatea să cumpere serviciile oferite de un alt furnizor sau să își auto-furnizeze serviciile de transmisie. Această situație se datorează modului de acordare a licențelor de emisie pentru difuzarea serviciilor publice de programe audiovizuale. Astfel, acestea nu au fost acordate radiodifuzorilor publici, ci furnizorului rețelei de comunicații electronice care realizează transmisia acestor servicii, respectiv SNR. În baza licenței pe care o deține pentru difuzarea pe cale radioelectrică a serviciilor publice de radiodifuziune și televiziune, SNR a dobândit dreptul de a utiliza anumite frecvențe radio în scopul transportului și difuzării cu mijloace radio a serviciilor publice de radiodifuziune și televiziune. Având în vedere prevederile legale pe baza cărora radiodifuzorii publici de servicii de programe audiovizuale sunt obligați să achiziționeze servicii de transmisie în mod exclusiv de la SNR, substituibilitatea cererii este imposibil de realizat.

Substituibilitatea cererii la nivelul pieței cu amănuntul

În general, cel puțin din punct de vedere teoretic, existența unor constrângeri indirecte asupra tarifelor practicate de către SNR la nivelul pieței de gros pentru serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a programelor audiovizuale poate fi efectul concurenței existente la nivelul pieței cu amănuntul.

De exemplu, dacă o creștere a tarifelor percepute de SNR pentru serviciile de transmisie achiziționate de SRTV și SRR ar avea ca rezultat scăderea calității conținutului programelor pe care radiodifuzorii publici le difuzează, cotele de audiență ale acestora ar putea înregistra scăderi în favoarea programelor difuzate de radiodifuzorii privați. Această situație este puțin probabil să se întâmple având în vedere că, în conformitate cu prevederile legale în vigoare³¹, sumele necesare SRR și SRTV pentru plata serviciilor de transmisie sunt asigurate integral din alocații de la bugetul de stat, astfel încât o posibilă creștere a tarifelor pentru serviciile de transmisie trebuie susținută printr-o majorare a fondurilor alocate în acest scop. De asemenea, cele două servicii publice de televiziune difuzate la nivel național – TVR1 și TVR2 – au înregistrat cote de audiență de peste 50% în rândul

²⁹ În conformitate cu Instrucțiunile CE.

³⁰ În conformitate cu Instrucțiunile CE.

³¹ Conform prevederilor art.41 din Legea nr. 41/1994.

utilizatorilor care recepționează servicii de programe de televiziune prin intermediul antenelor terestre, în timp ce evoluția cotelor de audiență înregistrate de acestea în perioada 2004 - 2006 nu prezintă indicii care să conducă la concluzia că utilizatorii finali ar renunța la vizionarea acestor programe în favoarea serviciilor de programe de televiziune private³².

Astfel, SNR poate majora tarifele practicate pentru serviciile de transmisie pe care le oferă radiodifuzorilor publici peste nivelul costurilor, fără ca utilizatorii finali care recepționează astfel de servicii să fie afectați în mod direct și, în consecință, fără să înregistreze pierderi din punctul de vedere al profitului obținut. Ca urmare, situația existentă la nivelul pieței cu amănuntul nu poate impune constrângeri asupra tarifelor practicate de către SNR pentru serviciile de transmisie oferite radiodifuzorilor publici la nivelul pieței de gros.

Substituibilitatea ofertei la nivelul pieței de gros

În ceea ce privește intrarea altor furnizori pe piață, întrucât, conform prevederilor legale existente, radiodifuzorii publici pot achiziționa astfel de servicii în mod exclusiv de la SNR, se poate concluziona că nu există posibilitatea ca unii operatori care oferă servicii de transmisie radiodifuzorilor privați să înceapă furnizarea de astfel de servicii radiodifuzorilor publici.

Chiar în absența constrângerilor legale, posibilitatea unui operator de a furniza servicii de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre este aproape inexistentă, având în vedere că spectrul de frecvențe este limitat, iar noi frecvențe radio, care să permită difuzarea serviciilor publice de programe de televiziune, este puțin probabil să mai fie alocate de CNA. Astfel, transmisia serviciilor de programe publice de către un alt operator ar fi imposibil de realizat în perioada de timp supusă analizei.

În plus, este puțin probabil că vor mai exista operatori care să realizeze investiții susținute pentru dezvoltarea unor rețele alternative prin intermediul cărora să se transmită în format analogic servicii de programe audiovizuale, având în vedere că termenul prevăzut pentru trecerea la transmisia în format digital este anul 2012.

Concluzie

Având în vedere rezultatele evaluării constrângerilor directe și indirecte de tarif asupra serviciilor de transmisie a programelor publice de televiziune și radiodifuziune furnizate de SNR, ANC consideră că serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre furnizate radiodifuzorilor privați nu fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre furnizate radiodifuzorilor publici.

2.1.2. Analiză de substituibilitate între serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul *sistemelor radioelectrice terestre* a serviciilor publice de programe audiovizuale și serviciile de transmisie prin intermediul *rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit* (inclusiv de tip DTH)

În același scop al delimitării pieței relevante, ANC trebuie să analizeze dacă serviciile de transmisie furnizate prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit (inclusiv de tip DTH) fac parte din aceeași piață cu serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre furnizate de către SNR radiodifuzorilor publici.

---

³² Conform datelor publicate de „Serviciul național de măsurare a audiențelor TV” pentru perioada 2004-2006, la nivel național, programul public TVR 1 deține cea mai mare cotă de piață, de peste 16%, indiferent de platformele utilizate de utilizatorii finali pentru recepționarea serviciilor de programe audiovizuale, în timp ce cota de piață deținută în rândul utilizatorilor care recepționează serviciile de programe audiovizuale prin intermediul unei antene terestre este de peste 40%.

Pe baza datelor analizate, ANC a constatat că serviciile publice de programe audiovizuale sunt transmise și prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit, fiind considerate suporturi complementare sistemelor radio terestre. În același timp, în conformitate cu prevederile Legii nr. 504/2002, distribuitorii de servicii de programe audiovizuale sunt obligați să includă în ofertele lor serviciile publice de programe de televiziune³³. De asemenea, serviciile de programe de radiodifuziune ale SRR intră sub incidența obligației de „*must carry*”³⁴. Având în vedere aceste aspecte, ANC va analiza dacă radiodifuzorii publici vor putea renunța la transmisia în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor de programe audiovizuale în favoarea transmisiei serviciilor de programe exclusiv prin intermediul rețelelor de cablu sau/și a sistemelor de comunicații prin satelit (inclusiv de tip DTH).

Substituibilitatea cererii la nivelul pieței de gros

Așa cum precizam mai sus, radiodifuzorii publici sunt obligați să utilizeze în mod exclusiv serviciile de transmisie a programelor audiovizuale în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre furnizate de SNR. Astfel, radiodifuzorii publici nu pot substitui serviciile de transmisie oferite prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre în format analogic cu serviciile de transmisie prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit.

Chiar și în situația în care radiodifuzorii publici ar putea alege operatorul rețelei care să realizeze transmisia serviciilor publice de programe audiovizuale, substituibilitatea cu alte suporturi ar fi puțin probabilă, așa cum indică o serie de factori, cum ar fi gradul de acoperire a rețelelor și ratele de penetrare la nivelul pieței cu amănuntul, care vor fi analizați în cele ce urmează. Astfel, se va analiza dacă acoperirea rețelelor și ratele de penetrare a serviciilor publice de programe audiovizuale transmise prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit (inclusiv de tip DTH) sunt similare cu cele în cazul transmisiei programelor prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre, precum și care sunt efectele schimbării platformei utilizate pentru transmisie, din punctul de vedere al veniturilor și costurilor înregistrate de către radiodifuzorii publici.

Gradul de acoperire a rețelelor și rata de penetrare a serviciilor

Conform datelor analizate de ANC, gradul de acoperire și ratele de penetrare care pot fi înregistrate ca urmare a utilizării sistemelor radioelectrice terestre diferă de cele obținute ca urmare a utilizării rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit. Radiodifuzorii ale căror programe sunt în prezent transmise prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre este puțin probabil să renunțe la utilizarea lor, întrucât ar însemna să renunțe la accesul la utilizatorii finali care recepționează servicii de programe audiovizuale prin intermediul unei antene terestre.

Astfel, s-a constatat că, la sfârșitul anului 2007, 28,3% din gospodăriile care dețineau un televizor recepționau serviciile de programe audiovizuale doar prin intermediul unei simple antene. În plus, în 99% din gospodării este posibilă recepționarea serviciilor publice prin intermediul unei antene terestre, indiferent dacă antena terestră este utilizată ca modalitate principală sau secundară pentru recepționarea serviciilor de programe audiovizuale. În cazul transmisiei serviciilor publice prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre, serviciul de programe TVR1 poate fi recepționat de 99% din populația României, în timp ce serviciile de programe TVR2 și posturile regionale pot fi recepționate de 90,07% , respectiv, 20,12% din populația țării.

Cu excepția S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L., majoritatea operatorilor dețin rețele de cablu mai puțin dezvoltate în ceea ce privește aria de acoperire și numărul de abonați. La jumătatea anului 2008, rata de penetrare la nivel de gospodării a recepționării programelor prin intermediul rețelelor de cablu era de aproximativ 49%, în timp ce procentul gospodăriilor cablate era

³³ A se vedea mai sus, secțiunea 1.3.3.2.

³⁴ A se vedea mai sus, secțiunea 1.3.3.2.

de aproximativ 85%³⁵, dar trebuie avut în vedere că gradul de suprapunere al rețelelor de cablu a crescut în perioada 2007-2008, astfel încât această valoare poate fi mai scăzută. Astfel, un radiodifuzor care va dori să utilizeze un suport alternativ la transmisia la nivel național prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor de programe pe care le difuzează, pentru a obține o acoperire națională, trebuie să negocieze cu principalii operatori de rețele de cablu, dar și cu majoritatea celor care dețin rețele mai puțin dezvoltate.

Spre deosebire de segmentul rețelelor de cablu care se caracterizează printr-un grad ridicat de fragmentare, în România există 8 sateliți care acoperă teritoriul țării. Radiodifuzorii care doresc ca serviciile de programe pe care le difuzează să fie transmise prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit pot negocia în mod direct cu furnizorii serviciilor de transmisie prin satelit sau pot apela la serviciile oferite de către un distribuitor de servicii care utilizează sisteme de comunicații prin satelit de tip DTH, chiar dacă în această situație nu vor mai avea o relație directă cu utilizatorii finali. Rata de penetrare la nivel de gospodărie a serviciilor de programe audiovizuale recepționate prin intermediul unor sisteme de comunicații prin satelit de tip DTH (cu abonament) era de 27% la data de 30 iunie 2008.

Analiza impactului schimbării platformei utilizate pentru transmisia propriilor servicii de programe în vederea asigurării recepționării de către utilizatorii finali asupra veniturilor și costurilor înregistrate de către radiodifuzori

Datorită modelelor financiare diferite și a existenței unor contracte de barter încheiate între părți, cuantificarea costurilor pe care le înregistrează radiodifuzorii cu achiziționarea serviciilor de transmisie, în funcție de tipul platformei utilizate, este un demers dificil și cu acuratețe relativă. Acordurile încheiate între părți diferă atât în cazul furnizării de servicii prin intermediul aceleiași platforme, cât și în cazul utilizării unor platforme diferite pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale.

Trebuie precizat că, pe lângă obligațiile legale impuse furnizorilor, acordurile încheiate între un radiodifuzor și un operator sau/și distribuitorul de servicii în vederea transmisiei sau/și distribuției serviciilor de programe audiovizuale reflectă în mare parte modelele de afaceri ale părților implicate. Astfel, atunci când serviciul/serviciile de programe audiovizuale ale unui radiodifuzor se vor regăsi în oferta comercială a unui distribuitor de servicii, între cele două părți se realizează practic o tranzacție (un „schimb de valori”), în sensul că drepturile de proprietate intelectuală deținute de către radiodifuzor sunt transferate distribuitorului pentru ca serviciul pe care îl difuzează să fie transmis și să fie recepționat de către abonații care beneficiază de acces la respectiva platformă. Această tranzacție se poate materializa fie printr-un acord de barter, situație în care nu este perceput niciun tarif de către niciuna dintre părți, fie printr-un acord prin intermediul căruia distribuitorul de servicii plătește radiodifuzorului anumite sume pentru conținutul serviciilor de programe pe care le difuzează, fie printr-un acord prin intermediul căruia distribuitorul de servicii este plătit pentru serviciile de transmisie pe care le oferă radiodifuzorului. În cazul în care radiodifuzorul utilizează propriile resurse pentru transmisia serviciilor de programe și are, prin urmare, o relație directă cu utilizatorii finali, nu se mai realizează acest schimb de valori cu distribuitorul de servicii.

Există mai multe posibilități prin care un radiodifuzor poate achiziționa servicii de transmisie a programelor de televiziune prin intermediul unui sistem de comunicații prin satelit. Astfel, un radiodifuzor poate să închirieze capacitate sau segment spațial direct de la operatorul unui satelit care acoperă teritoriul României sau poate subînchiria capacitate neutilizată de la un distribuitor de servicii (adică de la unul dintre cei cinci distribuitori prezenți pe piața din România).

Având în vedere că, din punct de vedere financiar, nu este întotdeauna eficient pentru un radiodifuzor să închirieze segment spațial sau capacitate doar pentru a transmite un singur serviciu

³⁵ Valoare estimativă, conform valorilor raportate pentru indicatorul „număr gospodărie cablate”, raportate de către furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice în baza Deciziei președintelui ANRC nr.151/2006, valabile la 30 iunie 2008.

de programe de televiziune, de cele mai multe ori radiodifuzorii apelează fie la serviciile unui distribuitor de servicii care utilizează sisteme de comunicații prin satelit de tip DTH, fie închiriază segment spațial pentru a transmite mai multe servicii de programe de televiziune, inclusiv serviciile de programe ale altor radiodifuzori. Tarifele percepute pentru serviciile de transmisie prin intermediul unui sistem de comunicații prin satelit depind de mai mulți factori precum: tipul satelitului, poziția orbitală, înclinația pe orbită, acoperirea teritoriului, serviciile transmise prin intermediul altor echipamente de tip "transponder" de același sistem de comunicații prin satelit.

Numărul furnizorilor de servicii de transmisie prin satelit de la care radiodifuzorii din România pot achiziționa servicii este semnificativ. Radiodifuzorii pot alege să achiziționeze capacități de la operatorul oricărui sistem de comunicații prin satelit fără a fi nevoie ca utilizatorii finali să achiziționeze o nouă antenă satelit sau să modifice substanțial poziția antenei satelit pe care o dețin. Radiodifuzorii care apelează la serviciile acestor distribuitori nu trebuie să se asigure că utilizatorii finali achiziționează echipamentele necesare pentru a putea recepționa serviciile de programe, întrucât între radiodifuzori și utilizatorii finali nu mai există o relație directă. În acest caz, utilizatorii finali achiziționează echipamentele necesare pentru a putea recepționa serviciile de programe ale unui anumit radiodifuzor.

Ca și în cazul transmisiei programelor audiovizuale prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH, radiodifuzorii care vor alege să utilizeze servicii de transmisie prin intermediul rețelelor de cablu pentru distribuția propriului serviciu de programe la nivelul pieței cu amănuntul, pe bază de abonament, la pachet cu alte servicii de programe, nu vor avea o relație directă cu utilizatorii finali și nu este nevoie să se asigure că aceștia au achiziționat echipamentele necesare recepționării serviciilor de programe audiovizuale.

Impactul asupra veniturilor obținute de radiodifuzorii publici ca urmare a unei eventuale decizii de schimbare a platformei utilizate pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale depinde de o serie de factori, cum ar fi măsura în care activitatea acestora este dependentă de veniturile înregistrate din publicitate, astfel încât să fie necesară păstrarea controlului asupra acestei surse de venituri și gestionarea eficientă a modului în care publicitatea este integrată în propriile servicii de programe. În general, deși activitatea radiodifuzorilor publici nu depinde de veniturile înregistrate din publicitate în aceeași măsură ca cea a radiodifuzorilor privați (în anul 2007, aproximativ 58% din veniturile SRTV au provenit din încasarea taxelor radio-TV³⁶), nivelul acestor venituri nu este neglijabil, depășind pragul unor venituri minime - veniturile obținute de SRTV din publicitate au fost de 14% din totalul veniturilor). Prin urmare, dacă nu ar mai exista barierele legale și ar avea posibilitatea să renunțe la serviciile de transmisie prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre, radiodifuzorii publici ar lua în considerare efectele schimbării platformei utilizate asupra veniturilor totale.

Substituibilitatea cererii la nivelul pieței cu amănuntul

Existența anumitor constrângeri concurențiale asupra tarifelor practicate pentru serviciile de transmisie de către furnizori la nivelul pieței de gros poate fi efectul indirect al situației concurențiale de la nivelul pieței cu amănuntul, între transmisia/recepționarea serviciilor de programe audiovizuale prin intermediul rețelelor de cablu și/sau a sistemelor de comunicații satelit (inclusiv de tip DTH), pe de o parte, și prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre, pe de altă parte.

---

³⁶ Sursa: www.tvr.ro

Servicii de programe de radiodifuziune

Analiza datelor de piață arată că, la nivelul pieței cu amănuntul, transmisia/furnizarea serviciilor de programe de radiodifuziune prin intermediul rețelelor de cablu și/sau a sistemelor de comunicații prin satelit nu reprezintă un substitut pentru transmisia/furnizarea serviciilor de programe de radiodifuziune prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre în format analogic. Astfel, se observă următoarele aspecte:

1. Serviciile de programe de radiodifuziune transmise prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre pot fi recepționate de către utilizatorii finali doar cu ajutorul unei antene obișnuite, care poate fi integrată într-un aparat radio. Prin contrast, serviciile de programe transmise prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit pot fi recepționate de către utilizatorii finali doar prin intermediul unei antene de satelit și a unui echipament de recepție (cu sau fără acces condiționat);

2. În cazul distribuției contra cost a serviciilor de programe prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH, abonamentul nu se percepe în mod distinct pentru serviciile de programe de televiziune și, respectiv, pentru serviciile de programe de radiodifuziune, astfel încât utilizatorii finali care doresc să recepționeze servicii de programe de radiodifuziune prin intermediul acestor platforme trebuie să achiziționeze întregul pachet de servicii de programe de televiziune;

3. Cu toate că distribuitorii de servicii oferă servicii de programe de televiziune și radiodifuziune la pachet („bundle”), activitățile de marketing ale acestora urmăresc promovarea în mod exclusiv a serviciilor de programe de televiziune, în cazul ambelor categorii de platforme. De asemenea, deși în România există doi radiodifuzori privați de servicii de programe de radiodifuziune la nivel național și un număr semnificativ de radiodifuzori de servicii de programe de radiodifuziune la nivel regional și local, numai 29 de servicii de programe (inclusiv serviciile publice de radiodifuziune) sunt transmise prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit, fie gratuit, fie contra cost, ca servicii incluse în ofertele distribuitorilor de servicii. Distribuitorii de servicii de programe audiovizuale prin rețelele de cablu includ serviciile de programe de radiodifuziune ca servicii suplimentare la pachetele de bază pe care le oferă utilizatorilor finali;

4. Recepționarea serviciilor de programe de radiodifuziune transmise prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre se poate realiza și de către utilizatorii finali aflați în mișcare, prin intermediul aparatelor portabile. Transmisia prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit permite recepționarea serviciilor de programe de către utilizatorii finali doar în locul unde a fost instalat aparatul de recepție, fără a permite mobilitatea utilizatorului final. În plus, transmisiile în format codificat prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit nu pot fi recepționate prin intermediul aparatelor portabile;

5. Conform unui studiu de piață realizat de Autoritate în anul 2006, 96% dintre respondenți au declarat că ascultă programele radio de la un aparat radio obișnuit, de acasă.

Servicii de programe de televiziune

ANC consideră că există o serie de aspecte care susțin concluzia că nu există substituibilitatea cererii între serviciile de programe de televiziune furnizate prin intermediul rețelelor de cablu și/sau sisteme de comunicații prin satelit (inclusiv de tip DTH) și serviciile de programe de televiziune furnizate în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre la nivelul pieței cu amănuntul. Astfel, analiza de piață a evidențiat următoarele aspecte:

1. Distribuitorii de servicii prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH oferă utilizatorilor finali pachete de servicii de programe de televiziune contra cost (pe bază de abonament). Numărul serviciilor de programe cuprins în pachetele de bază ale distribuitorilor de servicii este similar în cazul ambelor platforme. De asemenea, valoarea abonamentului perceput exclusiv pentru serviciile de programe audiovizuale (adică, nu pentru pachete de servicii de comunicații electronice, care să includă transmisia serviciilor de programe) este

similară pentru ambele categorii de platforme. Spre deosebire de recepționarea serviciilor de programe audiovizuale prin intermediul platformelor de cablu sau a sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH, contra cost, pentru recepționarea de programe de televiziune pe cale radioelectrică terestră, utilizatorii finali au nevoie doar de o antenă obișnuită, fără a plăti un abonament lunar în acest sens;

2. Prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre se pot recepționa două servicii de programe publice de televiziune la nivel național și câteva programe publice locale. În plus, există 4 radiodifuzori privați de servicii de programe de televiziune ale căror servicii acoperă aproximativ 70% din teritoriul României prin transmisia în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre. În general, operatorii de rețele de cablu și, respectiv, de sisteme de comunicații prin satelit de tip DTH aleg să includă în pachetele de bază pe care le oferă utilizatorilor finali servicii de programe de televiziune în funcție de ratele de audiență înregistrate de acestea. Chiar dacă prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH pot fi transmise mai multe servicii de programe de televiziune (întrucât capacitatea rețelelor digitale este substanțial mai mare în comparație cu rețelele analogice), de regulă, serviciile de programe oferite suplimentar sunt originare din afara României, cu rate de audiență foarte scăzute. Pe de altă parte, prin intermediul rețelelor de cablu se poate recepționa un număr mai mare de servicii de programe de televiziune locale care, de asemenea, înregistrează rate de audiență foarte scăzute;

3. În România, există un singur operator care difuzează și transmite serviciile publice naționale de programe de televiziune prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre și cinci distribuitori de sisteme de comunicații prin satelit de tip DTH care oferă pachete de servicii de programe de televiziune care pot fi recepționate la nivel național. Spre deosebire de sistemele radioelectrice terestre și de cele de comunicații prin satelit de tip DTH, serviciile de transmisie oferite prin intermediul rețelelor de cablu sunt furnizate de un număr mare de operatori, la nivel local și regional, ale căror rețele de mici dimensiuni asigură cumulativ o acoperire semnificativă în ceea ce privește numărul de gospodării cablate. La jumătatea anului 2008, procentul gospodăriilor cablate era de 85% în timp ce gradul de acoperire a sistemelor radioelectrice terestre și a sistemelor de comunicații prin satelit era de 99% și, respectiv, 100%. În general, rețelele de cablu disponibile la nivel local nu se suprapun, ceea ce denotă că utilizatorii finali dintr-o anumită zonă geografică nu pot alege între serviciile mai multor distribuitori care asigură retransmisia serviciilor de programe prin intermediul rețelelor de cablu, ci doar între platforme diferite disponibile pentru recepționare - rețele terestre, sisteme de comunicații prin satelit, inclusiv de tip DTH, pentru care există cinci distribuitori, și, respectiv, o rețea de cablu, în majoritatea cazurilor. Trebuie menționat că există trei operatori de rețele de cablu care operează inclusiv un sistem de comunicații prin satelit de tip DTH, pentru a extinde gradul de acoperire cu servicii inclusiv în zonele geografice unde dezvoltarea unei rețele de cablu nu este viabilă. Astfel, unul din cei cinci distribuitori de servicii prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH de la care utilizatorii finali ar putea achiziționa servicii de transmisie a programelor audiovizuale aparține aceleiași societăți care oferă servicii de programe de televiziune prin intermediul unei rețele de cablu în acele zone unde sunt prezente S.C. RCS & RDS S.A., S.C. UPC Romania S.R.L. sau una dintre societățile care aparțin grupului Digital Cable Systems;

4. Pentru recepționarea serviciilor de programe de televiziune și radiodifuziune transmise prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre, utilizatorii finali au nevoie doar de un aparat TV și de o antenă obișnuită și, respectiv, de un aparat radio. În cazul serviciilor de programe audiovizuale recepționate prin intermediul unei rețele digitale de cablu, este necesar atât un aparat TV, cât și un receptor digital și un decodor, care pot fi achiziționate sau închiriate. Pentru recepționarea serviciilor de programe prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit, utilizatorii finali trebuie să achiziționeze sau să închirieze o antenă satelit și un echipament de recepție. În prezent, există situații când distribuitorii de servicii prin intermediul sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH nu percep niciun tarif pentru instalarea și închirierea echipamentelor de recepție, ceea ce înseamnă că, pentru utilizatorii finali, costurile schimbării platformei de recepționare a serviciilor de programe de televiziune sunt mai scăzute, în cazul în care nu este prevăzută o perioadă minimă contractuală.

În general, se poate observa că, din perspectiva utilizatorilor finali, transmisia serviciilor de programe audiovizuale prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre în vederea recepționării gratuite a acestora este considerată complementară (re)transmisiei contra cost a serviciilor de programe, prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH. Astfel, se poate afirma că distribuția serviciilor de conținut (programe audiovizuale) prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre la nivelul pieței cu amănuntul constituie o piață distinctă de distribuția serviciilor de conținut (programe audiovizuale) prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH.

Substituibilitatea ofertei la nivelul pieței de gros

Din punctul de vedere al substituibilității ofertei, este puțin probabil ca distribuitorii de servicii de programe audiovizuale prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit de tip DTH să înceapă să furnizeze servicii de transmisie a programelor audiovizuale prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre în vederea recepționării de către utilizatorii finali. Așa cum precizăm mai sus, radiodifuzorii publici sunt obligați din punct de vedere legal să utilizeze în mod exclusiv serviciile de transmisie în format analogic oferite de către SNR prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre. Costurile pe care le presupune dezvoltarea unei rețele radio terestre pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale, care să asigure o acoperire de cel puțin 90% din teritoriul țării, sunt foarte ridicate.

De asemenea, având în vedere procesul digitalizării prevăzut pentru anul 2012, s-a stabilit să nu mai fie acordate licențe de emisie care să permită difuzarea și transmisia în format analogic a serviciilor de programe de televiziune prin intermediul frecvențelor radio. În plus, strategiile de afaceri și modul în care s-a dezvoltat activitatea distribuitorilor de servicii de programe audiovizuale sunt diferite de strategia operatorilor care transmit serviciile de programe audiovizuale prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre în vederea recepționării gratuite a acestora de către utilizatorii finali. Prin urmare, din punctul de vedere al ofertei, serviciile de transmisie prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit (de tip DTH) nu reprezintă un substitut pentru serviciile de transmisie prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre.

Concluzie

Ținând cont de cele de mai sus, ANC consideră că serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale și serviciile de transmisie prin intermediul rețelelor de cablu și a sistemelor de comunicații prin satelit (inclusiv de tip DTH) formează piețe relevante ale produsului distincte.

2.1.3. Analiză de substituibilitate între serviciile de transmisie a serviciilor publice de radiodifuziune în banda de frecvențe AM, respectiv FM, și serviciile de transmisie prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a programelor de televiziune

În vederea delimitării pieței relevante a produsului, vom analiza dacă serviciile de transmisie a programelor publice de radiodifuziune în benzile de frecvențe AM și FM fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de transmisie prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a programelor de televiziune.

Substituibilitatea cererii la nivelul pieței de gros

Transmisia serviciilor de programe de televiziune și, respectiv, transmisia serviciilor de programe de radiodifuziune prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre în format analogic

Din punctul de vedere al substituibilității cererii, este necesar să analizăm dacă SRR poate substitui serviciile de transmisie prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre achiziționate de la SNR în vederea asigurării recepționării de către utilizatorii finali a serviciilor de programe de radiodifuziune pe care le difuzează cu serviciile de transmisie prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor de programe de televiziune și invers. ANC consideră că această substituție nu este posibilă, având în vedere că există bariere tehnice la utilizarea echipamentelor pentru transmisia serviciilor de programe de televiziune în scopul transmisiei serviciilor de programe de radiodifuziune. Aceste bariere vor fi prezentate în mod detaliat în capitolul de analiză a substituibilității ofertei.

Transmisia serviciilor de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM și, respectiv, în banda de frecvențe FM

Analiza caracteristicilor și a constrângerilor de ordin legal în ceea ce privește serviciile de transmisie în banda de frecvențe AM, respectiv în banda de frecvențe FM, arată că este puțin probabil ca, în cazul unei creșteri a tarifului, un radiodifuzor care deține o licență pentru utilizarea unor frecvențe radio în banda de frecvențe FM să poată utiliza transmisia în banda de frecvențe AM a serviciilor de programe de radiodifuziune și invers. Transmisia serviciilor de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM nu se compară calitativ și tehnic cu transmisia serviciilor în banda de frecvențe FM, de cele mai multe ori radiodifuzorii alegând să transmită serviciile de programe prin intermediul frecvențelor radio în banda de frecvențe FM. În aceste condiții, având în vedere că aparatele radio folosite de utilizatorii finali permit recepționarea serviciilor de programe de radiodifuziune atât în banda de frecvențe AM, cât și în banda de frecvențe FM, precum și faptul că difuzarea în banda de frecvențe AM permite obținerea unei acoperiri mai mari și determină costuri mai scăzute datorită utilizării unor echipamente de emisie de putere mai mică, radiodifuzorii ar alege difuzarea și transmisia serviciilor de programe de radiodifuziune în banda AM doar dacă accesul la frecvențele radio în banda FM ar fi limitat.

Substituibilitatea cererii la nivelul pieței cu amănuntul

Serviciile de programe de televiziune și, respectiv, serviciile de programe de radiodifuziune transmise prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre

Este puțin probabil ca utilizatorii finali să considere serviciile de programe de televiziune și cele de radiodifuziune ca fiind substituibile, ținând cont că aceste servicii satisfac nevoie diferite, fiind considerate mai degrabă servicii complementare. Astfel, în timp ce emisiunile sportive și filmele reprezintă principalele programe vizionate, care determină înregistrarea unor cote mari de audiență de către radiodifuzorii de programe de televiziune, serviciile de programe de radiodifuziune sunt ascultate în special pentru muzică, știri sau pentru emisiunile bazate pe discuții și analiză. În plus, ținând cont de faptul că programele radio implică recepționarea audio a acestora și astfel pot fi ascultate de către utilizatorii finali chiar și atunci când sunt implicați în alte activități, se poate afirma că serviciile de programe de radiodifuziune satisfac nevoi diferite în comparație cu serviciile de programe de televiziune.

Serviciile de programe de radiodifuziune transmise în banda de frecvențe AM și, respectiv, în banda de frecvențe FM

În mod similar cu serviciile furnizate pe piața de gros, la nivelul pieței cu amănuntul există diferențe semnificative între caracteristicile tehnice și calitatea serviciilor de programe radio oferite în banda de frecvențe AM, respectiv în banda FM, utilizatorii finali neconsiderând serviciile de programe

de radiodifuziune transmise în banda de frecvențe AM substituibile cu serviciile de programe de radiodifuziune transmise în banda de frecvențe FM. Conform datelor obținute din studiul de piață realizat în rândul utilizatorilor finali în luna septembrie 2006, utilizatorii finali audiază în procent de peste 70% serviciile de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM, în timp ce numai 20% dintre cei care dețin un aparat radio recepționează serviciile de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM.

Substituibilitatea ofertei la nivelul pieței de gros

Transmisia prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor de programe de televiziune și, respectiv, a serviciilor de programe de radiodifuziune

Furnizorii de servicii de transmisie prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a programelor de televiziune la nivel național nu pot intra pe piață pentru a începe să transmită servicii de radiodifuziune, fără să înregistreze costuri considerabile. Astfel, transmisia în format analogic a serviciilor de programe de televiziune prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre presupune utilizarea unui anumit spectru de frecvențe (canale) care diferă de spectrul de frecvențe alocat pentru transmisia serviciilor de programe de radiodifuziune. În mod corespunzător, sunt necesare echipamente de emisie noi (antene, transmițătoare), care trebuie să fie adaptate pentru transmisia serviciilor de programe de radiodifuziune.

Serviciile de transmisie a programelor radio utilizează benzi de frecvențe diferite de cele alocate pentru transmisia programelor de televiziune, astfel încât echipamentele pentru transmisia și recepționarea serviciilor de programe radio au fost proiectate exclusiv în acest scop. În plus, radiodifuzorii care dețin o licență de emisie pot transmite propriul serviciu de programe doar cu respectarea destinației frecvenței și a specificațiilor tehnice prevăzute în licență. Un radiodifuzor care dorește să asigure transmisia pe cale radio a unui nou tip de servicii de programe audiovizuale trebuie să obțină o nouă licență de emisie prin care să îi fie acordate frecvențe radio corespunzătoare. Astfel, ANC consideră că, la nivelul pieței de gros, nu există substituibilitatea ofertei între transmisia prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor de programe de televiziune și transmisia prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor de programe de radiodifuziune.

Transmisia serviciilor de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM și, respectiv, transmisia serviciilor de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM

Ținând cont de diferențele tehnice existente între cele două benzi de frecvențe, prezentate la punctul anterior, este puțin probabil ca transmisia serviciilor de programe radiodifuziune în banda de frecvențe FM să reprezinte un substitut pentru transmisia serviciilor de programe radio prin intermediul benzilor de frecvențe AM. Astfel, un radiodifuzor care utilizează o bandă de frecvență AM nu poate utiliza o bandă de frecvențe FM, fără a înregistra costuri considerabile, având în vedere că spectrul de frecvențe ce poate fi alocat pentru transmisia FM este diferit de spectrul de frecvențe ce poate fi alocat pentru transmisia AM, iar transmisia FM necesită achiziționarea de transmițătoare și antene/sisteme radiante noi, specifice transmisiei serviciilor de programe de radiodifuziune în acest mod.

Prin urmare, ANC consideră că, la nivelul pieței de gros, nu există substituibilitatea ofertei între serviciile de transmisie a programelor de radiodifuziune în banda de frecvențe FM și serviciile de transmisie a programelor de radiodifuziune în banda de frecvențe AM.

Concluzie

Întrucât nu există substituibilitatea cererii și a ofertei, ANC consideră că serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de

programe de televiziune, serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune, precum și serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a programelor publice de radiodifuziune în banda de frecvențe AM și, respectiv, în banda de frecvențe FM, formează piețe relevante ale produsului distincte.

2.1.4. Analiză de substituibilitate între serviciile de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale la nivel național și serviciile de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale la nivel local

În această secțiune vom analiza dacă serviciile de transmisie a serviciilor publice de programe de televiziune la nivel național fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de transmisie a serviciilor publice de programe de televiziune la nivel local. De asemenea, s-a analizat oportunitatea definirii unei singure piețe relevante a produsului pentru transmisia serviciilor de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM și, respectiv, în banda de frecvențe AM la nivel național și transmisia serviciilor de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM și, respectiv, în banda de frecvențe FM la nivel local.

Substituibilitatea cererii la nivelul pieței de gros

Datorită diferențelor care există între echipamentele din rețeaua radio operată de SNR în vederea transmisiei la nivel local a serviciilor de programe audiovizuale și cele utilizate pentru transmisia la nivel național a serviciilor de programe – acoperirea transmițătoarelor, puterea de emisie a transmițătoarelor/emițătoarelor locale, locația elementelor de infrastructură, interferența frecvențelor utilizate de echipamentele de emisie colocate într-un site - radiodifuzorii publici nu vor considera transmisia la nivel local a serviciilor de programe ca fiind substituibilă cu transmisia la nivel național a serviciilor de programe (și invers).

Substituibilitatea cererii la nivelul pieței cu amănuntul

Chiar dacă conținutul serviciilor de programe de televiziune sau de radiodifuziune locale nu diferă în mod semnificativ de conținutul celor naționale, este puțin probabil ca utilizatorii finali să considere cele două tipuri de servicii de programe audiovizuale ca fiind substituibile. Utilizatorii finali dintr-o anumită zonă a țării preferă să urmărească serviciile de programe locale întrucât pot asculta sau viziona știri locale sau alte emisiuni care prezintă preponderent realitățile specifice zonei respective, spre deosebire de programele transmise la nivel național care se caracterizează printr-un conținut editorial generalist. Prin urmare, situația existentă pe piața cu amănuntul nu este de natură să determine constrângeri concurențiale asupra serviciilor furnizate pe piața de gros.

Analiza gradului de omogenitate a condițiilor concurențiale

Cu toate că elementele de rețea (sistemele de emisie) utilizate pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale la nivel local nu reprezintă un substitut pentru elementele de rețea utilizate pentru transmisia serviciilor de programe audiovizuale la nivel național, acestea pot fi incluse în aceeași piață relevantă a produsului dacă condițiile concurențiale sunt similare în ambele cazuri. Astfel, se poate observa că, de fapt, situația de monopol și barierele la intrarea pe piață sunt aceleași atât pentru transmisia serviciilor de programe de televiziune la nivel local, cât și pentru transmisia la nivel național, iar structura tarifelor aplicate de către SNR pentru elementele de rețea utilizate este identică pentru ambele categorii de servicii. Tariful perceput de către SNR pentru utilizarea unui emițător depinde de banda de frecvență (VHF/UHF) și de puterea de emisie, și nu de scopul pentru care este folosit – pentru transmisia serviciilor de programe la nivel local sau la nivel național.

Concluzie

Transmisia serviciilor publice de programe de televiziune la nivel local și transmisia serviciilor publice de programe de televiziune la nivel național fac parte din aceeași piață relevantă a produsului. De asemenea, transmisia serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM la nivel local și transmisia serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM la nivel național fac parte din aceeași piață relevantă a produsului, în timp ce transmisia serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM la nivel local și transmisia serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM la nivel național constituie, de asemenea, o singură piață relevantă a produsului.

Concluzii cu privire la piețele relevante ale produsului identificate

Pe baza criteriului substituibilității cererii și a criteriului substituibilității ofertei, ANC consideră că piețele relevante ale produselor sunt următoarele:

1. Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune la nivel local și național;

Piața cuprinde transmisia inițială în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune la nivel național și local, transportul acestor servicii de programe prin rețelele de comunicații electronice și transmiterea finală, în integralitate și fără nicio modificare, a serviciilor publice de programe de televiziune în vederea recepționării de către utilizatorii finali.

2. Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM, la nivel local și național;

Piața cuprinde transmisia inițială în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM, la nivel local și național, transportul acestor servicii de programe prin rețelele de comunicații electronice și transmiterea finală, în integralitate și fără nicio modificare, a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM în vederea recepționării de către utilizatorii finali.

3. Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM, la nivel local și național.

Piața cuprinde transmisia inițială în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM, la nivel local și național, transportul acestor servicii de programe prin rețelele de comunicații electronice și transmiterea finală, în integralitate și fără nicio modificare, a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM în vederea recepționării de către utilizatorii finali.

2.2. Identificarea pieței geografice relevante

Ulterior identificării piețelor relevante ale produsului, ANC trebuie să determine dimensiunea geografică a acestora. Piața geografică relevantă reprezintă zona în care sunt localizați furnizorii produselor din piața relevantă a produsului, zonă în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene și care poate fi delimitată de arii geografice vecine datorită unor condiții concurențiale diferite³⁷.

---

³⁷ În conformitate cu Instrucțiunile CE, paragraful 56.

Condițiile concurențiale pentru transmisia serviciilor publice de programe audiovizuale la nivel local și național sunt similare, având în vedere monopolul deținut de SNR și, prin urmare, existența unor bariere ridicate la intrarea pe piață. În plus, tarifele percepute de către SNR pentru utilizarea echipamentelor componente ale sistemelor de emisie (emițătoare/translatoare) nu diferă în funcție de scopul pentru care acestea sunt utilizate - transmisia serviciilor de programe la nivel local sau la nivel național. Astfel, piața geografică a serviciilor de transmisie a serviciilor publice de programe de televiziune la nivel local și național, a serviciilor de transmisie a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM la nivel local și național și, respectiv, a serviciilor de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM la nivel local și național este definită de teritoriul național. În consecință, piețele geografice relevante sunt piețe naționale, determinate de acoperirea geografică a rețelei operate de furnizor.

2.3. Concluzii cu privire la piețele relevante identificate

Piețele relevante ale produsului:

Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune.

Piața cuprinde transmisia inițială în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune la nivel național și local, transportul acestor servicii de programe prin rețelele de comunicații electronice și transmiterea finală, în integralitate și fără nicio modificare, a serviciilor publice de programe de televiziune în vederea recepționării de către utilizatorii finali.

Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM.

Piața cuprinde transmisia inițială în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM, la nivel local și național, transportul acestor servicii de programe prin rețelele de comunicații electronice și transmiterea finală, în integralitate și fără nicio modificare, a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM în vederea recepționării de către utilizatorii finali.

Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM.

Piața cuprinde transmisia inițială în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM, la nivel local și național, transportul acestor servicii de programe prin rețelele de comunicații electronice și transmiterea finală, în integralitate și fără nicio modificare, a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM în vederea recepționării de către utilizatorii finali.

Piețele identificate sunt piețe de gros, supuse prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 34/2002 privind accesul la rețelele publice de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 527/2002, cu modificările și completările ulterioare.

Piața geografică relevantă

Piața națională determinată de teritoriul României.

Capitolul III

Definirea piețelor relevante susceptibile de reglementare *ex ante*

În această secțiune vom analiza dacă piețele relevante identificate la cap. II sunt susceptibile de a fi reglementate *ex ante*, respectiv dacă caracteristicile acestora pot justifica impunerea unor obligații în sarcina unor furnizori cu putere semnificativă, datorită condițiilor specifice naționale.

Piața serviciilor de transmisie a serviciilor de programe audiovizuale în vederea recepționării de către utilizatorii finali nu este inclusă în Recomandarea CE. Cu toate acestea, se precizează că, în cazul în care condițiile naționale specifice sunt de așa natură încât să necesite intervenția *ex ante*, autoritățile pot defini piețe care nu mai sunt incluse în Recomandarea CE, aplicând testul celor trei criterii. ANC consideră că sunt suficiente indicii că o astfel de situație există în România în ceea ce privește serviciile de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale. În acest sens, cele trei criterii care trebuie îndeplinite în mod cumulativ pe piețele relevante sunt următoarele:

1. prezența unor bariere ridicate și netranzitorii (de natură structurală sau legală) la intrarea pe piață;
2. structura pieței care nu tinde în orizontul de timp al analizei către concurență efectivă;
3. insuficiența legislației concurenței pentru a remedia problemele existente pe piață.

3.1. Bariere ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață

Conform condițiilor prevăzute în licența acordată SNR de difuzare pe cale radioelectrică a serviciilor publice de radiodifuziune și televiziune, radiodifuzorii publici sunt obligați să folosească în mod exclusiv serviciile de transmisie oferite de către SNR în vederea asigurării recepționării de către utilizatorii finali a serviciilor de programe de radiodifuziune și televiziune proprii. De asemenea, conform aceleiași licențe, SNR a dobândit dreptul de a utiliza anumite frecvențe radio în scopul transportului și difuzării cu mijloace radio a serviciilor publice de radiodifuziune sonoră și televiziune.

Astfel, se poate concluziona că există bariere legale la nivelul tuturor piețelor serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale. În consecință, serviciul de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale nu poate fi furnizat de alți operatori iar, la rândul lor, radiodifuzorii publici nu își pot auto-furniza serviciile de transmisie.

Prin urmare, toate cele trei piețe relevante identificate sunt caracterizate de bariere legale și netranzitorii la intrarea pe piață. Astfel, primul criteriu analizat pentru a se stabili dacă piețele relevante identificate sunt susceptibile pentru a fi reglementate *ex ante* este îndeplinit.

3.2. Absența caracteristicilor pieței analizate care să indice evoluția acesteia către concurență efectivă

Ținând cont de barierele legale și netranzitorii existente pe toate cele trei piețe relevante identificate, ANC consideră că nu există indicii care să arate că, în perioada de timp supusă analizei, condițiile de piață se vor schimba astfel încât să determine evoluția acesteia către concurență efectivă. Barierele la intrarea pe piață se vor menține atâta vreme cât orice modificare a modului în care se realizează în prezent difuzarea și transmisia serviciilor publice de programe audiovizuale se poate realiza numai prin revizuirea licenței acordate SNR. Chiar și în condițiile în care condițiile de acordare a licenței s-ar modifica, este puțin probabil ca, într-o perioadă de timp de trei ani, să intre pe piață un alt furnizor care să dezvolte o rețea de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radio terestre.

Astfel, cel de-al doilea criteriu analizat pentru a stabili dacă piețele identificate sunt susceptibile de a fi reglementate *ex ante* este îndeplinit.

3.3. Insuficiența legislației concurenței

Principala problemă concurențială existentă pe piață, determinată de barierele ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață care împiedică dezvoltarea unui mediu concurențial pe termen mediu și lung, este aceea că SNR are posibilitatea de a practica tarife excesive pentru serviciile de transmisie furnizate radiodifuzorilor publici. O altă problemă potențială este reprezentată de lipsa unor stimuli care să determine creșterea eficienței activității SNR. Natura problemelor concurențiale identificate la nivelul piețelor de gros pentru transmisia serviciilor publice de programe audiovizuale necesită impunerea obligației de control al tarifelor, așa cum se va argumenta în următoarele capitole.

Pe baza considerentelor de mai sus, ANC consideră că aplicarea în mod exclusiv a legislației generale din domeniul concurenței nu este suficientă pentru a putea controla în mod eficient nivelul tarifelor practicate de către SNR pentru serviciile de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale și, în particular, pentru a asigura fundamentarea tarifelor în funcție de costuri. În opinia autorității, este necesară impunerea în sarcina SNR a obligației de a implementa un sistem de contabilitate a costurilor prin care să se justifice nivelul tarifelor practicate.

Astfel, ANC consideră că măsurile care pot fi adoptate ex post, prin aplicarea exclusivă a legislației generale din domeniul concurenței, nu sunt suficiente, astfel încât și cel de-al treilea criteriu analizat pentru a se stabili dacă piețele identificate sunt susceptibile de a fi reglementate *ex ante* este îndeplinit.

3.4. Concluzii cu privire la piețele relevante susceptibile de a fi reglementate *ex ante* identificate

ANC propune identificarea următoarelor piețe relevante ca fiind susceptibile pentru reglementarea *ex ante*:

1. Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune.

Piața cuprinde transmisia inițială în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune la nivel național și local, transportul acestor servicii de programe prin rețelele de comunicații electronice și transmiterea finală, în integralitate și fără nicio modificare, a serviciilor publice de programe de televiziune în vederea recepționării de către utilizatorii finali.

2. Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM.

Piața cuprinde transmisia inițială în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM, la nivel local și național, transportul acestor servicii de programe prin rețelele de comunicații electronice și transmiterea finală, în integralitate și fără nicio modificare, a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM în vederea recepționării de către utilizatorii finali.

3. Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM.

Piața cuprinde transmisia inițială în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM, la nivel local și național, transportul acestor servicii de programe prin rețelele de comunicații electronice și transmiterea finală, în integralitate și fără nicio modificare, a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM în vederea recepționării de către utilizatorii finali.

Capitolul IV

Analiza situației concurențiale pe piețele relevante ale serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale și determinarea eventualilor furnizori cu putere semnificativă pe aceste piețe

În conformitate cu prevederile cap. V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, ANC identifică piețele relevante din sectorul comunicațiilor electronice. Pe piețele astfel identificate, ANC realizează periodic analize de piață, în scopul determinării situației concurențiale pe aceste piețe. Dacă în urma analizelor realizate se constată că pe respectiva piață nu există concurență efectivă, ANC identifică furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă și impune acestora, în cazul piețelor de gros, una sau mai multe din obligațiile prevăzute la art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002.

În realizarea analizelor de piață, ANC respectă principiile dreptului concurenței și are în vedere Instrucțiunile CE.

Potrivit art. 33 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, un furnizor de rețele sau de servicii de comunicații electronice este considerat ca având putere semnificativă pe o anumită piață dacă „*individual sau împreună cu alți asemenea furnizori, se bucură pe piața respectivă de o poziție echivalentă unei poziții dominante*”. Conceptul de poziție dominantă este împrumutat din legislația primară și secundară din domeniul concurenței și identifică o situație în care respectivul furnizor este capabil, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori.

Prin urmare, pe piețele relevante susceptibile de a fi reglementate *ex ante* identificate în capitolul III, ANC trebuie să analizeze situația concurențială, pentru a determina dacă există operatori care sunt capabili, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori.

Având în vedere caracterul de monopol legal al piețelor serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale, pentru a analiza situația concurențială și pentru a determina eventualii operatori cu putere semnificativă pe aceste piețe, ANC a luat în considerare următoarele criterii:

- cota de piață și stabilitatea acesteia;
- barierele la intrarea pe piață și absența concurenților potențiali; precum și,
- puterea de contracarare a cumpărătorilor.

4.1. Cota de piață și stabilitatea acesteia

Pe toate piețele relevante identificate de ANC, SNR este singurul furnizor de servicii de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune și radiodifuziune. Prin urmare, SNR deține o cotă de piață de 100% pe fiecare dintre piețele analizate.

Așa cum se precizează și în Instrucțiunile CE, o cotă de piață mai mare de 50% este prin ea însăși un indiciu al manifestării unei poziții dominante pe piață. De asemenea, în jurisprudența Curții de Justiție a Comunităților Europene s-a precizat că, în lipsa unor circumstanțe excepționale, o cotă de piață mai mare de 50% instituie o prezumție de dominanță, sarcina probei că respectivul agent economic nu are poziție dominantă pe o anumită piață aparținând acestuia (*AKZO Chemie Bv v. Commission, Hoffmann-La Roche AG v. Commission*). Chiar și în cazul unei cote de piață mai mici de 50%, dar mai mare de 40%, sau chiar în cazul unor cote de piață mai mici de 40%, un furnizor poate fi considerat ca având poziție dominantă, în acest caz analizându-se și alți factori (*United Brands v.*

Commission). Aceste circumstanțe excepționale trebuie argumentate în mod clar și neechivoc, pe baza unor dovezi care să nu poată fi contestate.

Prin urmare, o cotă de piață de 100% (în acest caz, un monopol legal) pe piețele aferente serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale constituie un indiciu extrem de important pentru identificarea unui furnizor ca având putere semnificativă.

4.2. Barierele la intrarea pe piață și evaluarea concurenței potențiale (absența concurenților potențiali)

Barierele legale la intrarea pe piață existente la nivelul fiecărei piețe relevante identificate de ANC împiedică furnizarea transmisiei serviciilor publice de programe de televiziune și radiodifuziune de către un alt operator în afară de SNR sau auto-furnizarea serviciilor de către radiodifuzori. Această situație este determinată de clauzele incluse în licența acordată SNR în vederea difuzării și transmisiei, în mod exclusiv, a serviciilor de programe audiovizuale ale radiodifuzorilor publici³⁸. Pe de altă parte, având în vedere costurile mari de punere în funcțiune a unei rețele radio terestre și perioada îndelungată necesară în acest sens, precum și faptul că digitalizarea rețelei este previzionată a se realiza până în anul 2012, poziția de monopol pe care o deține SNR ca urmare a prezenței barierelor absolute la intrarea pe piețele analizate este puțin probabil să fie înlăturată în orizontul de timp pentru care se realizează analiza de piață.

4.3. Puterea de contracarare a cumpărătorilor

Puterea de contracarare există atunci când un cumpărător sau un grup de cumpărători ai unui serviciu este suficient de important pentru vânzător astfel încât să influențeze tariful pentru acel serviciu. În general, puterea de negociere a unui cumpărător poate fi dată de mărime, importanța comercială pe care o are pentru vânzător sau abilitatea sa de a migra către surse alternative de achiziționare.

Având în vedere monopolul absolut deținut de SNR pe piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale, radiodifuzorii publici pot achiziționa aceste servicii în mod exclusiv de la SNR și nu au posibilitatea de a schimba furnizorul sau să își auto-furnizeze serviciile de transmisie.

ANC ia în considerare pe de o parte faptul că, în concordanță cu prevederile licenței acordate, SNR nu poate refuza furnizarea serviciilor de transmisie către SRR și SRTV. Pe de altă parte, clauzele licenței nu împiedică SNR să practice tarife excesive în comparație cu costurile înregistrate sau să furnizeze servicii la un nivel scăzut de eficiență sau de calitate. Așadar, radiodifuzorii publici nu pot exercita constrângeri asupra comportamentului de piață al SNR, adică nu își pot exercita puterea de contracarare, ceea ce înseamnă că operatorul monopolist are posibilitatea de a-și exercita puterea de piață, atât sub forma practicării unor tarife excesive, cât și sub forma unor aspecte non-tarifare.

4.4. Concluzii cu privire la identificarea potențialilor furnizori cu putere semnificativă pe piețele serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune și radiodifuziune

Pe baza criteriilor analizate (cota de piață de 100% și stabilitatea acesteia în timp, existența barierelor legale ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață, absența puterii de contracarare a radiodifuzorilor publici), rezultă că SNR are putere semnificativă pe următoarele piețe relevante de gros:

---

³⁸ Licența este valabilă până în anul 2013.

1. Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune.

2. Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM.

3. Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM.

Capitolul V

Impunerea obligațiilor specifice în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante identificate

5.1. Cadrul legal

Potrivit prevederilor art. 8 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, „*Dacă, în urma unei analize de piață realizate în conformitate cu prevederile cap. V din Ordonanța-cadru, un operator este desemnat ca având putere semnificativă pe o piață relevantă, autoritatea de reglementare va impune acestuia, în mod corespunzător, una sau mai multe dintre obligațiile prevăzute la art. 9-13.*” Prin urmare, ANC trebuie să impună cel puțin una din obligațiile prevăzute la art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 în sarcina furnizorului desemnat cu putere semnificativă pe piețele serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale.

În conformitate cu dispozițiile art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, care transpun în legislația națională prevederile art. 9-13 din Directiva privind accesul, obligațiile care pot fi impuse de către ANC furnizorului cu putere semnificativă pe piețele serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale sunt:

- **obligația de transparență** în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice, ori cu accesul la aceste rețele sau la infrastructura asociată (art. 9). Această obligație poate viza aducerea la cunoștința publicului a anumitor informații, precum specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, modalitățile și condițiile de furnizare și utilizare a serviciilor, informațiile contabile și tarifele practicate. De asemenea, în cazul în care unui furnizor i s-a impus obligația de nediscriminare, ANC poate impune acelui furnizor obligația de a publica o ofertă de referință;

- **obligația de nediscriminare** în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice ori cu accesul la aceste rețele sau la infrastructura asociată, prin care să se asigure că furnizorii aplică condiții echivalente în circumstanțe echivalente altor persoane care furnizează servicii echivalente și că pun la dispoziție terților servicii și informații în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare sau partenerilor lor (art. 10);

- **obligația de evidență contabilă separată**, în cadrul contabilității interne de gestiune, pentru anumite activități care au legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice, ori cu accesul la aceste rețele sau la infrastructura asociată (art. 11). Autoritatea de reglementare poate impune unui furnizor integrat pe verticală să urmărească distinct în evidența corespunzătoare tarifele la vânzarea de gros și tarifele de transfer intern, pentru a asigura îndeplinirea obligației de nediscriminare. De asemenea, pentru a facilita verificarea îndeplinirii obligațiilor de transparență și de nediscriminare autoritatea de reglementare poate să impună furnizorilor obligația de a furniza, la cerere, înregistrări contabile, inclusiv date provenind de la terți privitoare la venituri. În scopul promovării unei piețe deschise și concurențiale autoritatea de reglementare poate publica informațiile contabile obținute, în condițiile legii;

- **obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și ale infrastructurii asociate** (art. 12). Obligația de acces poate viza: acordarea către un terț a dreptului de acces la elemente specifice ale rețelei sau la infrastructura asociată, inclusiv a accesului necondiționat la bucla locală; negocierea, cu bună-credință, cu orice terț care solicită accesul; neretragerea dreptului de acces deja acordat; furnizarea către terți a anumitor servicii, prin vânzarea de gros a acestora, în vederea revânzării; acordarea accesului liber la interfețele tehnice, protocoalele sau alte tehnologii esențiale care sunt indispensabile pentru interoperabilitatea serviciilor, inclusiv a serviciilor de rețele virtuale; furnizarea colocării sau a altor forme de utilizare partajată a spațiilor ori echipamentelor, inclusiv a conductelor, clădirilor și pilonilor; furnizarea unor servicii determinate,

necesare pentru asigurarea interoperabilității serviciilor destinate utilizatorilor finali, inclusiv a resurselor destinate serviciilor de rețele inteligente sau a serviciului de roaming în rețelele mobile; acordarea accesului la sistemele de asistență operațională sau la alte sisteme software similare, necesare pentru asigurarea unei concurențe loiale în furnizarea serviciilor; interconectarea rețelelor sau a elementelor rețelelor;

- **obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor, inclusiv obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri și privind evidența contabilă**, pentru furnizarea anumitor forme de acces sau de interconectare (art. 13).

5.2. Probleme concurențiale identificate la nivelul piețelor serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale

Problemele concurențiale la nivelul piețelor serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale, identificate de ANC în prezenta analiză, vizează atât aspecte referitoare la tarifele practicate pentru serviciile de transmisie, cât și aspecte non-tarifare.

5.2.1. Practicarea unui comportament anticoncurențial

Practicile anticoncurențiale ale operatorilor cu putere semnificativă pe o anumită piață pot îmbrăca diferite forme de manifestare, independent de gradul și forma de integrare:

- Obținerea unor profituri excesive

De cele mai multe ori, furnizorii cu putere semnificativă pe o anumită piață practică tarife excesive, ceea ce le permite obținerea unor profituri mari care, în majoritatea cazurilor, nu ar putea fi obținute într-un mediu concurențial sănătos. De asemenea, în astfel de circumstanțe, eficiența activității furnizorilor este mai scăzută (producție mică cu înregistrarea unor costuri mari), ceea ce afectează interesele utilizatorilor finali.

În absența măsurilor de reglementare *ex ante*, ANC este de părere că există premisele ca SNR, în calitate de unic furnizor de servicii de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale, să practice tarife excesive pentru serviciile furnizate pe această piață. Este important de subliniat faptul că, în acest caz, o creștere a tarifelor pentru aceste servicii nu va avea niciun impact asupra volumului cererii, ci se va reflecta în creșterea sumelor alocate de la bugetul statului, ca urmare a solicitării radiodifuzorilor publici de majorare a fondurilor acordate în acest scop. De asemenea, în prezent, nu există prevederi legale care să asigure monitorizarea nivelului tarifelor practicate de SNR pentru serviciile de transmisie furnizate radiodifuzorilor publici.

- Nivelul scăzut de eficiență a activității

Furnizarea serviciilor în condiții de monopol nu stimulează eficiența productivă, investițiile sau inovația. De asemenea, pot exista situații în care profiturile excesive din activitățile furnizate în condiții de monopol sunt cheltuite în mod arbitrar sau pentru finanțarea unor alte activități, determinând ineficiențe în alocarea resurselor sau chiar pierderi de bunăstare economică.

Ținând cont de poziția de monopol pe care o deține SNR pe piețele analizate, ANC consideră că există premisele ca SNR să utilizeze în mod ineficient resursele de care dispune.

5.2.2. Utilizarea puterii semnificative deținute pe o anumită piață pe o piață adiacentă sau aflată în strânsă legătură cu cea dintâi („horizontal leveraging”)

Un operator integrat pe orizontală își poate utiliza puterea de monopol pe care o deține pe o anumită piață pentru a afecta negativ concurența pe o altă piață (adiacentă sau aflată în strânsă legătură cu cea dintâi pe care deține putere semnificativă de piață). De exemplu, SNR ar putea utiliza puterea semnificativă pe care o deține pe piețele serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale pentru a subvenționa anumite produse sau servicii de pe alte piețe de comunicații electronice pe care activează sau pe anumite piețe pe care ar putea deveni activ în orizontul de timp al analizei.

În cele ce urmează sunt prezentate o serie de exemple în acest sens.

Practicarea subvenționării încrucișate sau a unor tarife de ruinare

Subvenționarea încrucișată poate apărea în legătură cu un produs pentru care un operator integrat pe orizontală practică tarife sub costuri. Practicarea subvenționării încrucișate poate avea loc în paralel cu practicarea unor tarife de ruinare. În cazul unui operator cu putere semnificativă se poate considera că practică tarife de ruinare dacă, pentru o perioadă îndelungată de timp, nivelul acestora se situează sub nivelul costurilor marginale sau incrementale, având ca efect limitarea intrării pe piață sau restrângerea concurenței. Dacă pe o piață concurențială nivelul prețurilor este dat de raportul între cerere și ofertă, prețul de echilibru tinzând spre costul marginal de producție, se consideră că, în mod normal, tarifele practicate ar trebui să reflecte costurile variabile medii³⁹, în caz contrar fiind afectat nivelul concurențial al pieței.

Pe lângă serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor de programe de televiziune și radiodifuziune, SNR furnizează o serie de alte servicii de comunicații electronice (telefonie, acces la internet, transmisiuni de date, linii închiriate, etc.), fiind posibil ca în viitor societatea să extindă și să diversifice gama serviciilor oferite și să intre și pe alte piețe de comunicații electronice. ANC apreciază că, în circumstanțele actuale, SNR ar putea să utilizeze eventualele rente/profituri (excesive) de monopol obținute din furnizarea serviciilor de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale pentru subvenționarea tarifelor serviciilor de comunicații electronice oferite pe piețe concurențiale, fenomen care ar putea distorsiona concurența pe celelalte piețe și ar putea conduce la ineficiențe în alocarea resurselor.

Practicarea unor tarife discriminatorii

Practicarea unor tarife discriminatorii poate reprezenta o problemă concurențială importantă pe o piață de monopol. Cu toate acestea, o astfel de problemă nu poate apărea în cazul serviciilor de transmisie furnizate de SNR, din următoarele motive:

a) SNR furnizează servicii de transmisie a programelor audiovizuale doar radiodifuzorilor publici, astfel încât discriminarea radiodifuzorilor publici în raport cu cei privați nu este o problemă relevantă în circumstanțele actuale;

b) discriminarea între radiodifuzorii publici (respectiv, SRR și SRTV) nu are obiect, întrucât în condițiile în care serviciile nu sunt substituibile, SRR furnizează exclusiv servicii de programe de radiodifuziune, iar SRTV servicii de programe de televiziune, în timp ce cadrul legal care stă la baza relației contractuale cu SNR este identic;

c) SNR nu este un furnizor integrat pe verticală, deci nu acționează la nivelul pieței cu amănuntul a serviciilor de transmisie a programelor audiovizuale, astfel încât nu poate aplica tarife discriminatorii între serviciile de transmisie oferite intern și cele furnizate radiodifuzorilor publici.

³⁹ A se vedea *AKZO Chemie Bv v. Commission*.

Pe baza acestor considerente, ANC apreciază că practicarea unor tarife discriminatorii nu reprezintă o problemă concurențială potențială pe piețele serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale.

5.2.3. Utilizarea puterii semnificative deținute pe o anumită piață pe o piață din aval sau din amonte („vertical leveraging”) aflată în strânsă legătură cu cea dintâi

În general, un operator economic integrat pe verticală are tendința să furnizeze servicii la nivelul piețelor de gros în condiții discriminatorii, în favoarea propriilor activități cu amănuntul, cu efecte semnificative asupra concurenței pe piață.

Un furnizor cu putere semnificativă a cărei activitate este integrată pe verticală poate refuza furnizarea serviciilor la nivelul pieței de gros și poate discrimina atât prin nivelul tarifelor practicate pentru serviciile furnizate pentru propria activitate și serviciile furnizate terților, cât și prin intermediul unor condiții netarifare, cum ar fi calitatea, condițiile de furnizare etc. Ținând cont de faptul că nu este un furnizor a cărei activitate este integrată pe verticală și, din acest motiv, nu are posibilitatea să discrimineze la nivelul pieței de gros în favoarea propriilor activități pe care le realizează la nivelul pieței cu amănuntul, rezultă că SNR trebuie să fie interesat din punct de vedere economic și comercial să furnizeze servicii de transmisie radiodifuzorilor publici la nivelul pieței de gros. În plus, conform prevederilor din licența pe care o deține, SNR trebuie să asigure transmisia serviciilor publice de programe audiovizuale, independent de interesele comerciale ale acestuia.

Astfel, se poate concluziona că posibilitatea utilizării puterii semnificative deținute pe o anumită piață pe o altă piață din aval sau din amonte aflată în strânsă legătură cu cea dintâi nu reprezintă o problemă concurențială pe această piață.

5.3. Obligații specifice propuse a fi impuse în sarcina SNR

În această secțiune vor fi prezentate obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina SNR, furnizorul cu putere semnificativă pe următoarele piețe relevante din sectorul comunicațiilor electronice:

1. *Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de televiziune;*

2. *Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe FM;*

3. *Piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe de radiodifuziune în banda de frecvențe AM.*

Obligațiile propuse a fi impuse în sarcina SNR se vor stabili cu respectarea principiilor nediscriminării, oportunității și proporționalității, pentru a preveni problemele concurențiale potențiale identificate de ANC la pct. 5.2.

5.3.1. Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANC poate impune operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, în special în cazul în care se consideră că refuzul de a acorda accesul ori impunerea unor clauze care au efect similar ar conduce la împiedicarea dezvoltării unei piețe concurențiale, la nivelul vânzării cu amănuntul, sau la prejudicierea intereselor utilizatorilor finali.

Ținând cont că SNR are obligația de a transmite serviciile publice de programe audiovizuale ale SRR și SRTV, ANC consideră că nu se justifică impunerea unei obligații de acces suplimentare, în concordanță cu cadrul de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice.

5.3.2. Obligația de transparență

Potrivit art. 9 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANC poate impune operatorilor, cu respectarea art. 8 din acest act normativ, obligația de transparență în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice ori cu accesul la aceste rețele sau la infrastructura asociată. Aceste obligații pot viza aducerea la cunoștința publicului a anumitor informații, precum specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, modalitățile și condițiile de furnizare și utilizare, informațiile contabile și tarifele practicate.

Având în vedere că termenii și condițiile de furnizare a serviciilor de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale sunt stabilite prin licența deținută de SNR, ANC consideră că impunerea acestei obligații nu este necesară.

5.3.3. Obligația de nediscriminare

Conform art. 10 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANC poate impune operatorilor desemnați ca având putere semnificativă obligația de nediscriminare în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații ori cu accesul la aceste rețele sau la infrastructura asociată, prin care să se asigure, în special, că operatorii aplică condiții echivalente în circumstanțe echivalente altor persoane care furnizează servicii echivalente, precum și că pun la dispoziție terților servicii și informații în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare sau partenerilor lor.

Având în vedere că SNR este un operator a cărui activitate nu este integrată pe verticală, ANC consideră că, în lipsa impunerii obligației de nediscriminare, SNR nu are posibilitatea de a favoriza propriile activități de pe piața cu amănuntul prin furnizarea unor servicii către acestea în condiții mai favorabile decât celorlalți operatori. De asemenea, pe piața de gros nu ar putea stabili condiții diferite de furnizare a serviciilor de transmisie, favorizând un operator/radiodifuzor sau un grup de operatori/radiodifuzori.

Astfel, ANC propune ca obligația de nediscriminare să nu fie impusă în sarcina SNR.

5.3.4. Obligația de evidență contabilă separată

Potrivit art. 11 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANC poate impune operatorilor cu putere semnificativă obligații privind evidența contabilă separată. În special, autoritatea de reglementare poate impune unui operator integrat pe verticală să urmărească distinct tarifele la vânzarea pe gros și tarifele de transfer intern, pentru a asigura, în principal, respectarea obligației de nediscriminare sau pentru a împiedica subvenționarea încrucișată. Pentru asigurarea respectării acestei obligații, ANC poate stabili metodologia ce trebuie utilizată și formatul evidențelor contabile separate.

Obligația de evidență contabilă separată este justificată de necesitatea monitorizării comportamentelor anticoncurențiale (discriminare, tarife excesive etc.), precum și de necesitatea ca tarifele să reflecte costurile. Obiectivul realizării evidențelor contabile separate este asigurarea instrumentelor necesare în vederea monitorizării și verificării respectării obligației de nediscriminare impuse furnizorului cu putere semnificativă și, acolo unde este cazul, identificarea realizării subvențiilor încrucișate.

Deoarece obligațiile de transparență și nediscriminare nu au fost impuse pe piețele serviciilor de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale, în conformitate cu principiul

proporționalității, ANC consideră că impunerea obligației de evidență contabilă separată nu se justifică.

5.3.5. Obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor

5.3.5.1. Controlul tarifelor

Conform prevederilor legale în vigoare, ANC poate impune obligația de control al tarifelor în cazul operatorilor desemnați ca având putere semnificativă, pentru a preveni un eventual abuz de poziție dominantă. Întrucât pe piața serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale nu există concurență efectivă, SNR poate crește tarifele pentru serviciile de transmisie furnizate radiodifuzorilor publici, care nu pot achiziționa de la alți operatori aceste servicii și nu și le pot auto-furniza. De cealaltă parte, radiodifuzorii publici apelează la bugetul statului pentru finanțarea integrală a costurilor cu serviciile de transmisie achiziționate de la SNR. Prin urmare, operatorul cu putere semnificativă nu are motive să își reducă costurile și/sau să își eficientizeze activitatea, iar cumpărătorilor (SRR și SRTV) le lipsește puterea de contracarare a eventualelor abuzuri de poziție dominantă ale SNR.

Tarifele pentru utilizarea transmițătoarelor, translatoarelor și emițătoarelor destinate furnizării serviciilor de transmisie s-au încadrat pe o pantă pronunțat ascendentă de-a lungul timpului; spre exemplu, în perioada 2004 – 2008 tarifele unitare pentru serviciile prestate către SRTV au înregistrat o rată anuală compusă de creștere (CAGR) de 9% în valoare nominală și, respectiv, de peste 5% în valoare reală (calculată în funcție de indicii de prețuri de consum din 2004). Cea mai recentă creștere a tarifelor unitare comunicată de SNR este de 5%, începând cu 1 ianuarie 2008.

Tarifele practicate de către SNR nu sunt orientate în funcție de costuri și nu sunt stabilite pe baza mecanismelor concurențiale ale pieței. Astfel, ANC consideră necesară impunerea obligației de control al tarifelor, inclusiv de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri, pe baza unui sistem de contabilitate a costurilor realizat în conformitate cu regulamentul aprobat de ANC.

Pe o piață unde nu există concurență efectivă nu există forțe concurențiale care să acționeze în sensul reducerii la un nivel eficient a tarifelor practicate. Impunerea obligației de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri asigură replicarea condițiilor unei piețe concurențiale, permițând în același timp operatorului cu putere semnificativă să realizeze o rată a rentabilității capitalului angajat rezonabilă. De asemenea, conform prevederilor legale în vigoare, proba faptului că tarifele respective sunt determinate prin adăugarea la costuri a unei rate rezonabile de recuperare a investiției se află în sarcina operatorului în cauză.

În vederea atingerii acestor obiective, SNR va transmite ANC un model de calculație a costurilor, care va fi utilizat pentru controlul tarifelor în procesul de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor pentru serviciile furnizate pe piețele pe care a fost desemnat ca având putere semnificativă. Dacă rezultatele modelului de calculație a costurilor vor indica că tarifele practicate de SNR nu reflectă furnizarea eficientă a serviciilor de transmisie oferite radiodifuzorilor publici, ANC poate stabili, ulterior, una sau mai multe etape de ajustare, pentru a atinge nivelul tarifelor orientate în funcție de costuri.

5.3.5.2. Sistemul de contabilitate a costurilor

Conform prevederilor legale, mecanismul de acoperire a costurilor și metodologia de tarifare care sunt utilizate pentru controlul tarifelor serviciilor furnizate pe piețele pe care un operator a fost identificat ca având putere semnificativă trebuie să promoveze eficiența economică și concurența și să maximizeze beneficiul consumatorilor.

Ținând cont de caracteristicile serviciilor care fac obiectul reglementării și de situația existentă în prezent, ANC consideră că metodologia costurilor complet alocate este cea mai potrivită metodă de

fundamentare a tarifelor în funcție de costuri în acest caz, permițând totodată recuperarea investițiilor realizate de SNR.

Contabilitatea costurilor poate fi realizată utilizând mai multe standarde sau baze de costuri: costuri istorice, costuri curente sau costuri prospective. În cazul serviciilor de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale, alegerea costurilor curente sau prospective ca bază de cost pentru stabilirea tarifelor are o semnificație redusă, având în vedere că este puțin probabil ca un concurent să dezvolte în paralel o rețea radioelectrică terestră analogică, în perspectiva digitalizării prevăzute pentru 2012. Mai mult, ANC apreciază că, în aceste condiții, utilizarea costurilor curente sau a costurilor prospective nu promovează eficiența economică, nu oferă semnalele economice corecte și nu maximizează beneficiile consumatorilor.

De asemenea, practicile europene de reglementare confirmă abordarea propusă. Astfel, conform Raportului ERG „Practica contabilității de reglementare”⁴⁰, dintre cele 11 state membre care au impus obligația de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor pe piața nr. 18 din Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE, cea mai răspândită bază de cost utilizată este contabilitatea la costuri istorice (45%), iar metodologia cea mai utilizată o reprezintă cea a costurilor complet alocate (64%). În același raport se precizează faptul că, deși tendința generală a contabilității de reglementare este aceea de utilizare pe scară tot mai largă a costurilor curente, *„pe piața 18 procentul statelor care utilizează contabilitatea la cost istoric a crescut. Această creștere se datorează în principal faptului că, în 2007, unele state au implementat un cadru de reglementare pentru aceste piețe, preferând contabilitatea la cost istoric față de costurile curente”*.

Întrucât condițiile tehnice de realizare a transmisiei serviciilor de programe audiovizuale sunt prevăzute în mod detaliat în licența acordată, SNR neavând posibilitatea de a modifica aceste condiții, modelul de calculație a costurilor, elaborat pe baza metodologiei adoptate de ANC, va ține cont de tehnologia actuală utilizată pentru transmisia în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale și de locațiile actuale ale sistemelor de emisie utilizate.

În ceea ce privește costurile operaționale, modelul de calculație a costurilor trebuie fundamentat pe costurile unui operator eficient; ANC va detalia, în cuprinsul metodologiei, tipurile de ajustări de eficiență, care vor urmări eliminarea costurilor legate de ineficiențele structurale și operaționale ale SNR.

Potrivit prevederilor art. 13 alin. (4) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, obligația de implementare a sistemului de contabilitate a costurilor trebuie auditată anual de un organism independent, rezultatele acestui audit urmând să fie publicate în condițiile stabilite de ANC.

În ceea ce privește perioada prevăzută pentru implementarea acestei obligații, ANC consideră că aceasta trebuie să fie cât mai scurtă. Cu toate acestea, implementarea eficientă și în mod transparent a acestei obligații necesită adoptarea unui set de reguli detaliate privind modul de realizare a modelului de calculație a costurilor de către SNR, pe care urmează să le elaboreze și să le adopte ANC.

Ținând cont de cele de mai sus, ANC propune impunerea în sarcina SNR a obligației de contabilitate a costurilor pe baza unui model de calculație a costurilor bazat pe metoda costurilor complet alocate (Fully Distributed Costs – FDC), utilizând drept standard de cost costurile istorice, (Historical Cost Accounting), denumit în continuare *modelul FDC-HCA*. SNR va dezvolta și va implementa *modelul FDC-HCA* în conformitate cu un regulament care va fi adoptat de ANC în acest sens.

De asemenea, SNR va beneficia de un termen de un an pentru dezvoltarea și implementarea *modelului FDC-HCA*, de la adoptarea, de către ANC, a regulamentului privind realizarea *modelului FDC-HCA*.

⁴⁰ Disponibil la adresa http://www.erg.eu.int/doc/whatsnew/erg_07_22_regulat_account_practice_rep.pdf.

La stabilirea acestui termen, ANC a avut în vedere experiența și practica națională⁴¹ și internațională relevantă⁴² cu privire la dezvoltarea modelelor de calculație a costurilor.

5.3.5.3. Măsuri tranzitorii

Până la dezvoltarea și implementarea, de către SNR, a *modelului de calculație a costurilor*, tarifele serviciilor de transmisie furnizate de SNR radiodifuzorilor publici nu vor putea fi majorate decât o singură dată, nu mai devreme de un an de la intrarea în vigoare a deciziei prin care SNR este desemnat ca operator cu putere semnificativă și de impunere a obligațiilor specifice în sarcina acestuia. De asemenea, rata de creștere a tarifelor nu va putea depăși indicele anual al prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică pentru ultimele 12 luni.

Dacă în termen de un an de la adoptarea de către ANC a regulamentului privind realizarea *modelului de calculație a costurilor*, SNR nu își îndeplinește obligația de a dezvolta și implementa *acest model*, în conformitate cu principiile stabilite de ANC prin regulament, tarifele serviciilor de transmisie vor fi determinate de către ANC pe baza metodei *benchmarking*, luând în considerare nivelurile de eficiență recunoscute în alte state pe piețe comparabile. Pe baza acestei metode, se poate stabili un nivel eficient al tarifelor serviciilor de transmisie a serviciilor publice de programe audiovizuale, în lipsa unui model de calculație al costurilor. De asemenea, dacă este necesar, ANC va determina etapele de ajustare a tarifelor pe baza unui *benchmark* internațional. Pentru a implementa această metodă, ANC va putea realiza un benchmark pentru anumite componente de cost, cum ar fi, de exemplu, costurile operaționale și/sau ajustări de eficiență.

5.4. Concluzii cu privire la obligațiile impuse operatorului cu putere semnificativă

Pe baza analizei problemelor concurențiale ce pot apărea în lipsa măsurilor de reglementare *ex ante* pe piețele analizate, ANC consideră necesară impunerea în sarcina SNR, operatorul desemnat ca având putere semnificativă a următoarei obligații:

- Obligația de control al tarifelor, inclusiv de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri pe baza unui sistem de contabilitate a costurilor realizat în conformitate cu regulamentul aprobat de ANC pentru serviciile de transmisie în format analogic prin intermediul sistemelor radioelectrice terestre a serviciilor publice de programe audiovizuale, astfel:

- de a dezvolta și de a implementa un *model de calculație a costurilor*, în termen de cel mult un an de la adoptarea de către ANC a unui regulament care va conține principiile de dezvoltare a modelului de cost;

- pe baza rezultatelor *modelului de calculație a costurilor* realizat în conformitate cu regulamentul adoptat de ANC, autoritatea va ajusta nivelul tarifelor, în una sau mai multe etape, dacă este cazul;

- până la implementarea *modelului de calculație a costurilor*, SNR are posibilitatea de a majora o singură dată tarifele pentru serviciile furnizate, nivelul maxim al majorării neputând depăși indicele prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică pentru ultimele 12 luni; majorarea nu va putea interveni mai devreme de un an de la intrarea în vigoare a deciziei privind desemnarea SNR ca operator cu putere semnificativă pe piețele analizate;

---

⁴¹ Perioada necesară S.C. Romtelecom S.A. pentru dezvoltarea unui model de calculație a costurilor, pe baza Regulamentului privind realizarea modelului de tip „top-down” de calculație a costurilor incrementale pe termen lung de către Societatea Comercială „Romtelecom” – S.A., adoptat prin Decizia președintelui ANRC nr. 1381/2003.

⁴² Perioada necesară în mod obișnuit pentru ca un operator precum LRTC (o companie similară SNR din Lituania) să dezvolte un model de calculație a costurilor de tip FDC este de 6 până la 12 luni (comentariile Comisiei Europene în cazul LT/2006/0376), disponibile la adresa http://circa.europa.eu/Public/irc/info/ecctf/library?l=lithuania/registered_notifications/lt20060376/lt-2006-376_decision/EN_1.0_&a=d

- în cazul nerespectării termenului de implementare sau a regulamentului privind realizarea *modelului de calculație a costurilor*, ANC va ajusta nivelul tarifelor serviciilor de transmisie furnizate de SNR pe baza metodei benchmark, în una sau mai multe etape, dacă este cazul.